

PRIRUČNIK

Praktična
iskustva projekta
Crossroads za
prevenciju ranog
napuštanja
školovanja iz
interseksionalne
perspektive

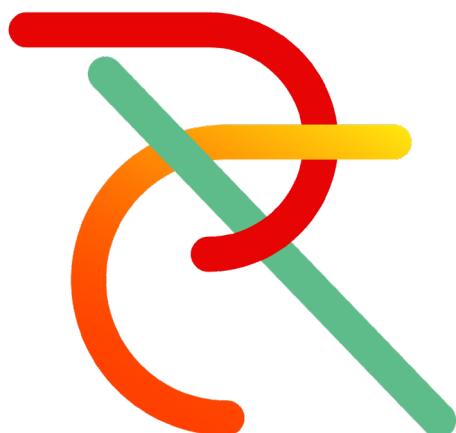

Ovaj projekt sufinanciran
je sredstvima programa Evropske
unije Erasmus +

Priručnik Crossroads sufinanciran
je sredstvima programa Evropske
unije ERASMUS + i provodit će se od 1.
listopada 2019. do 31. siječnja 2022.

Ova publikacija i projekt odražavaju
stavove autorica i autora te stoga
Europska komisija nije odgovorna za
primjene koje se mogu izvesti iz ovdje
sadržanih informacija.

Crossroads

CEIG
Centre d'Estudis
Interdisciplinaris de Gènere
UVIC-UCC

Informacije u ovom priručniku namijenjene su isključivo informiranju te za planiranje, osmišljavanje i objavljivanje istraživanja.

Indeks

Uvod

■ Naš pristup

Principi i teorijske perspektive seta alata

- rano napuštanje školovanja
- internalizacija diskriminacije i osnaživanje
- rodna diskriminacija i jednake perspektive
- neformalno obrazovanje u školi i osjećaj samoregulacije (osjećaj kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama, eng. *sense of agency*)
- interseksionalnost

■ Praktična iskustva projekta Crossroads

- Praktično iskustvo 01: PROJEKT CAMINS (Pathways)
- Praktično iskustvo 02: PROJEKT ENXANETA
- Praktično iskustvo 03: 100 % JEUNES
- Praktično iskustvo 04: INTRA-MUROS
- Praktično iskustvo 05: ŠKOLE RAZLIČITIH JEDNAKOSTI
- Praktično iskustvo 06: PROGRAM KORAK DALJE
- Praktično iskustvo 07: PRIDRUŽI SE IGRI
- Praktično iskustvo 08: PUTOVAZI ZA KARIJERU

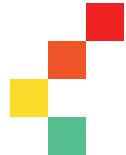
■ Reference

Autorice

Núria Simó-Gil, Mar Binimelis-Adell,
Gloria Garcia-Romeral, Anna Kasperek,
Tihana Naglić, Karolina Pisz and Marie Schuller.

Dizajn

Rita Sardà-Cardoner

Uvod

PROJEKT CROSSROADS okuplja različite iskustvene prakse za osnaživanje mlađih za nastavak obrazovanja nakon obveznog školovanja iz interseksionalne perspektive. **PARTNERI** uključeni u ovaj projekt programa Erasmus +: **Pour la Solidarité (PLS)** iz Belgije, **Fundacja Laboratorium Zmiany (LZ)** iz Poljske, **Udruga za ljudska prava i građansku participaciju (PaRiter)** iz Hrvatske i **Centre d'Estudis Interdisciplinaris de Gènere (CEIG)** sa Sveučilišta Vic – Središnjeg sveučilišta Katalonije (Španjolska).

Razvili smo set alata za učitelje_ice i nastavnike_ce koji objedinjuje inovativne metodologije, strategije i dobre prakse s ciljem smanjivanja ranog napuštanja školovanja uzrokovanih intersekcijom različitih osi nejednakosti (kao što su rod, seksualna orijentacija, invaliditet, etnička pripadnost, klasa itd.), u razdoblju između obveznog i neobveznog srednjoškolskog obrazovanja.

Ovaj je priručnik organiziran u dva odjeljka

Naš pristup

U odjeljku pod nazivom *Naš pristup* navedeni su principi i teorijske perspektive s fokusom na pojmove o kojima smo raspravljali na našim sastancima. Ti su pojmovi ključni za osam odabranih primjera praksi projekta *Crossroads*. Najprije ćemo predstaviti koncept **ranog napuštanja školovanja**. Nakon toga predstaviti ćemo pojmove **internalizacije diskriminacije i osobnog osnaživanja**. Treća točka obuhvaća **jednake perspektive i rodnu diskriminaciju**. U četvrtoj točki predstaviti ćemo pojmove **neformalnog obrazovanja u školi i osjećaj samoregulacije** (osjećaj kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama, eng. *sense of agency*)¹. Posljednji je pojам **interseksionalnost**. Koncept interseksionalnosti primjenjen u ovom setu alata svoje izvore ima u feminističkim teorijama i teorijama roda te predlaže analizu različitih osi nejednakosti (kao što su rod, seksualna orijentacija, invaliditet, etnička pripadnost, klasa itd.) iz holističke perspektive. Cilj je razumjeti da ove kategorije nisu izolirane, odvojene i udaljene, već se preklapaju i međusobno oblikuju. Interseksionalnost pruža kompleksni pristup analizi učinka različitih osi nejednakosti kod mlađih i njihovih utjecaja na rano napuštanje školovanja.

Prakse projekta Crossroads

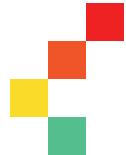
Publikacija Prakse projekta Crossroads sadržava selekciju od **osam praksi** provedenih u partnerskim zemljama koje mogu potaknuti učitelje_ice i nastavnike_ce na promišljanje o preprekama i zajedničkim čimbenicima u redukciji ranog napuštanja školovanja kroz različita edukacijska iskustva i tako pomognu mlađima da smanje utjecaje različitih osi nejednakosti. Priručnik obuhvaća različite metodologije za osnaživanje i poticanje osjećaja samoregulacije (osjećaja kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama) u mlađih kroz prateće procese koje zajednica može razviti za redukciju učinka ranog napuštanja školovanja. Na kraju svakog iskustva iz prakse pronaći ćete kratki odjeljak pod nazivom Pročitaj i primjeni za jednostavne prilagodbe u različitim kontekstima.

¹ Ne postoji uvriježeni prijevod za pojma *agency* ili *sense of agency* na hrvatskom jeziku. S obzirom na kompleksnost pojma *agency*, kod prijevoda treba uzeti u obzir kontekst o kojem se govor. U ovom priručniku za pojma *sense of agency* koristi se prijevod *samoregulacija* uz opisno objašnjenje *osjećaj kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama*.

Ovaj **set alata** pridonosi razumijevanju problema ranog napuštanja školovanja cjelovitim pristupom obrazovanju iz interseksionalne perspektive. Odabранe iskustvene prakse usmjerenе su na različite ciljne skupine: osnovne škole (6 – 12 godina), srednje škole (12 – 16 godina) i mlade u obrazovnom procesu neobveznog obrazovanja nakon obveznog školovanja (16 – 29 godina)², kako bi se prikazali različiti načini na koje učitelji_ce, nastavnici_e i socijalni_e pedagozi i pedagoginje mogu osnažiti djecu i mlade u njihovom obrazovnom procesu. Prikazan je odabir praktičnih iskustava koja pomažu učenicima_ama da ojačaju svoje veze s učiteljima_cama i školskim kolegama_icama i da se osjećaju povezanim sa svojim životom u školi.

•••

T

Naš pristup Principi i teorijske perspektive seta alata

U ovom odjeljku želimo istaknuti PET GLAVNIH POJMOVA koji čine našu zajedničku teorijsku perspektivu. To su sljedeći koncepti:

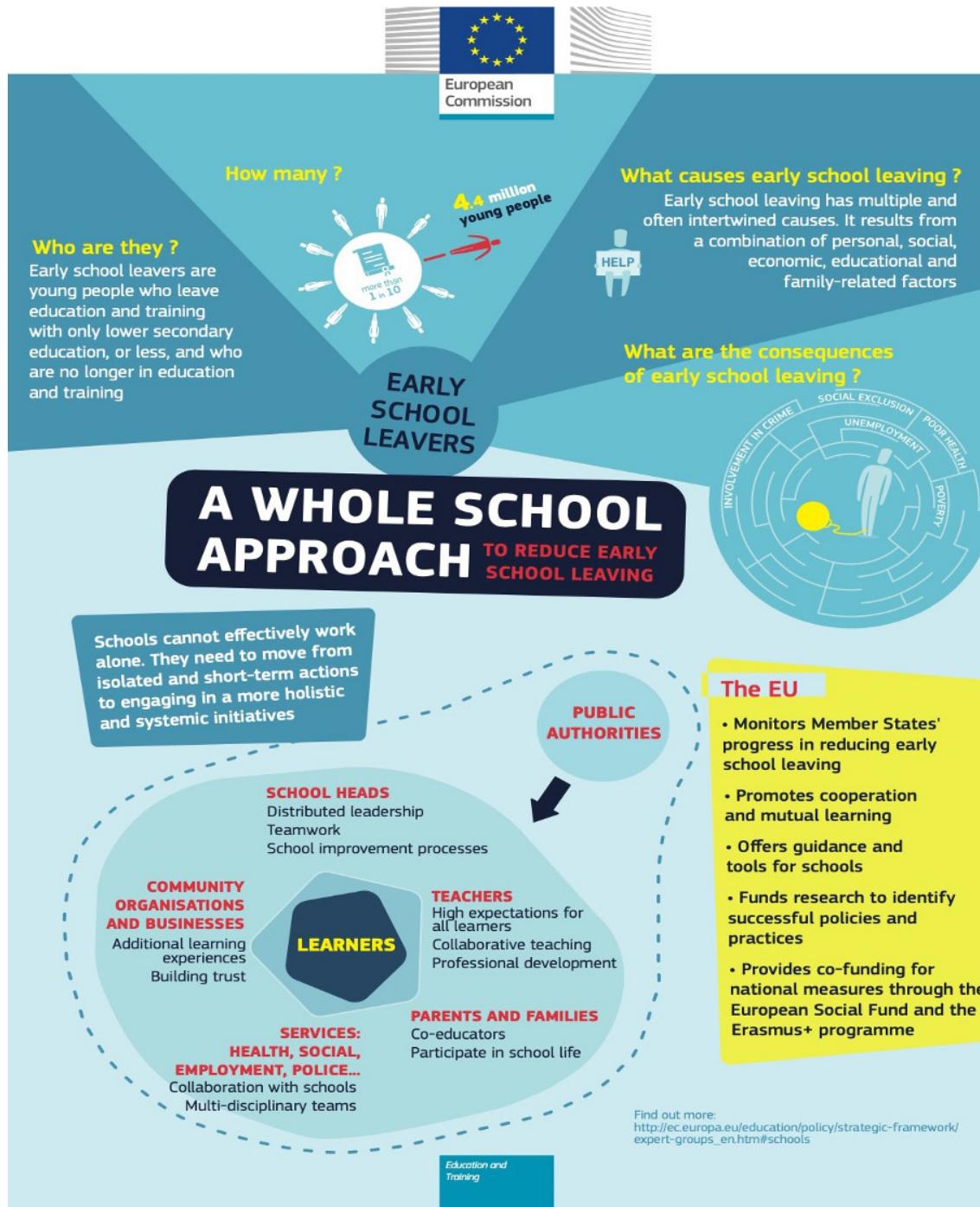
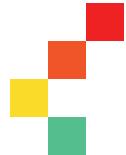
- 1) rano napuštanje školovanja
- 2) internalizacija diskriminacije i osnaživanje
- 3) rodna diskriminacija i jednake perspektive
- 4) neformalno obrazovanje u školi i osjećaj samoregulacije (osjećaj kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama, eng. *sense of agency*)
- 5) interseksionalnost

Ovi pojmovi učiteljima_cama i nastavnicima_ama mogu pružiti drugu perspektivu mogućnosti za uspjeh učenika_ca. Ove pojmove razumijevamo na komplementaran način. Neuspjeh u školi može biti rezultat djelovanja osi nejednakosti (roda, seksualne orijentacije, invaliditeta, etničke pripadnosti, klase itd.) i stvoriti diskriminaciju, pri čemu nam u sagledavanju ovih čimbenika na različite načine pomaže interseksionalna perspektiva. Imajući na umu taj pristup navest ćemo nekoliko iskustava iz prakse u kojima učitelji_ce i nastavnici_e vjeruju u mogućnosti svojih učenika_ca da se povežu sa školom i u njoj ostvare drugu ulogu.

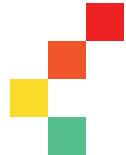
Praktična iskustva pokazuju nam kako osnažiti učenike_ce i povećati njihov osjećaj samoregulacije kroz aktivnosti neformalnog obrazovanja.

Rano napuštanje školovanja

Europska komisija je 2017. godine definirala koncept ranog napuštanja školovanja (eng. *Early School Leaving*, ESL) kao višedimenzijski koncept povezan s nezaposlenošću, socijalnom isključenošću i lošim zdravljem. Europska komisija navela je razloge zbog kojih mladi prerano odustaju od svog obrazovanja i obuke, od kojih su neki: osobni ili obiteljski problemi, poteškoće u učenju i osjetljiva socioekonomski situacija. Razlozi zbog kojih djeca ne završavaju srednjoškolsko obrazovanje često su kompleksni i međusobno povezani, stoga se politike za redukciju ranog napuštanja školovanja moraju baviti širokim rasponom problema i povezati obrazovanje, socijalnu politiku, rad s mladima i zdravstvene aspekte. Neki od tih izazova istaknuti su na infografici Komisije u nastavku.

Izvor dijagrama: Rano napuštanje školovanja, Europska komisija

Rano napuštanje školovanja nije individualni problem koji se odnosi na sve učenike_ce. Stoga u ovom kontekstu školsko okruženje i odnosi između učitelja_ica i učenika_ca moraju doprinositi osnaživanju mladih radi održavanja njihove povezanosti sa školom.

Pandemija bolesti Covid-19 2020. godine stvorila je globalnu zdravstvenu krizu i ozbiljnu socioekonomsku krizu u dijelu populacije. Njen učinak vodi gubitku obrazovnih mogućnosti za određeni dio djece i mladih. Ponovno se možemo uvjeriti u to da odustajanje od školovanja nije rezultat „loših“ osobnih odluka „mladih osoba ili obitelji“. To je rezultat sustavnih prepreka koje se kombiniraju i akumuliraju i u konačnici im uskraćuju obrazovne mogućnosti. Najveću vjerojatnost za napuštanje školovanja imaju mlađi koji dolaze iz socijalnih klasa u nepovoljnog položaju i mlađi s raznim socioedukacijskim potrebama i problemima.

Nakon zdravstvene krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID19 pojavili su se sljedeći zabrinjavajući kritični čimbenici:

1 Moguće je povećanje **digitalne odsutnosti** učenika_ca zbog nemogućnosti pristupa mrežnim uslugama ili uređajima ili zbog povećanog stresa u najranjivijim obiteljima (obitelji s niskim prihodima, s problemima sa stanovanjem itd).

2 Povećan rizik od napuštanja školovanja učenika_ca koji_e trebaju dodatnu pomoć u školi (npr. dodatne satove) u situacijama u kojima je ta dodatna pomoć onemogućena.

3 Prekid veze s odraslim osobama u obrazovnoj ustanovi: s učiteljima_cama i nastavnicima_ama, mentorima_cama, psihologima_ginjama itd. kritična je točka njihovog obrazovnog kontinuiteta.

4 Problematične situacije kao što su, primjerice, ovisnost o ekranu, zlouporaba droga, socijalna izolacija, poremećaji u ponašanju i nedostatak motivacije, povećavaju se zatvaranjem škola i prelaskom na online nastavu (Mencía, 2020.).

Ova četiri čimbenika, između ostalih – i prije pandemije bolesti Covid-19, a još više u trenutačnoj situaciji – povećavaju rizik od ranog napuštanja školovanja, zatvarajući edukacijske prilike velikom broju mladih. Znamo da kada mlađi napuste školovanje, to čine iz pozicije duboke kognitivne, bihevioralne i iznad svega emocionalne odvojenosti od svijeta obrazovanja (Tarabini, 2015.)

Kada sustavne prepreke, kao što su čimbenici navedeni u prethodnom odjeljku, onemogućuju razvoj obrazovne putanje djece i mladih u školama, škole moraju poraditi na sustavnim inicijativama. Zbog toga je uloga škole ključna u osnaživanju mreže i pružanju pomoći učenicima_ama i obiteljima u procesu bliske suradnje i dodatne pomoći tijekom školovanja.

Internalizacija diskriminacije i osnaživanje

Prema definiciji u Cambridgeovom rječniku, „diskriminacija“ znači: „postupak kojim se prema jednoj osobi ili skupini ljudi neopravdano ponaša drugačije, tj. nepovoljnije nego u odnosu na drugu osobu ili skupinu ljudi, i to isključivo na osnovi rasne ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, seksualne orientacije i sl.“

A što se događa kada diskriminirana osoba postane toliko uvjerenja u to što ljudi o njoj misle i govore da započne diskriminirati samu sebe?

Možemo li, u ovom slučaju, govoriti o samodiskriminaciji? Pojam „samodiskriminacija“ – iz različitih razloga – nije jednoglasno usvojen od strane akademске zajednice ili međudionicima koji rade na ovoj temi. Zašto?

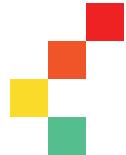
- Semantička nelogičnost: češće se upotrebljava pojam „samoisključenje“.
- Pravna nelogičnost: s pravne je strane nemoguće istovremeno biti i počinitelj i žrtva istog djela.
- Žrtvi se nameće krivnja zbog situacije u kojoj se nalazi.

Stoga preferiramo govoriti o internalizaciji diskriminacije. Postoji relativno malo teorija o ovom konceptu, no određene elemente koji nam mogu pomoći u njegovom razumijevanju možemo pronaći u socijalnoj psihologiji.

- Socijalni identitet osobe oblikovan je njenim pripadanjem društvenoj skupini te time i percepcijama koje drugi imaju o statusu i karakteristikama te skupine.
- Sliku o skupini uglavnom prenose institucijski dionici procesa – škole, administracija, političari, mediji...

Konačno, „internalizacija diskriminacije“ obuhvaća različite aspekte koje moramo navesti:

- Psihološke dispozicije, uključujući i stereotipe i predrasude, često utječu na našu percepciju drugih osoba.
- Diskriminacija se internalizira zbog izravne ili neizravne socijalne isključenosti, ali osoba koja diskriminira samu sebe često toga nije ni svjesna.
- Osjećaj pripadanja određenoj skupini (društву, školi, klasi) također može izazvati osjećaj nelagode i bespomoćnosti.
- Stvara dodatne prepreke za mlade na njihovom obrazovnom putu.

Posljedice za osobu mogu biti vrlo ozbiljne. Mogu izazvati, primjerice:

- samoomalovažavanje i parazitska ponašanja: neodgovarajući stav, negativno razmišljanje, tjeskobu itd
- paralizu: internalizacija izravno utječe na motivaciju
- povlačenje i odustajanje: „Škola nije za mene“, „Itonako je beskorisna“, prihvaćanje situacije
- gubitak vještina i sposobnosti
- otuđenje i gubitak povjerenja u institucije
- djelovanje u smjeru potrage za vlastitim identitetom prema sigurnoj društvenoj podskupini (imajte na umu da povezanost sa zajednicom podrijetla može pružiti i pozitivne resurse).

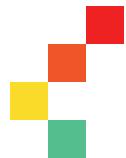
„Osnaživanje“ pomaže nadvladavanju ograničavajućih uvjerenja i internalizacije diskriminacije. Ali da bismo razumjeli što je to osnaživanje, moramo definirati sljedeće:

- Samopouzdanje je povezano s vještinama, vjerovanjem u vlastite vještine, mogućnosti i potencijal („Ja to mogu!“).
- Samopoštovanje je povezano sa slikom o sebi u korelaciji s percepcijom drugih („Zaslužujem li to?“).
- U većini slučajeva ograničavajuća uvjerenja sprečavaju osobu u ostvarivanju njenog punog potencijala. Ona utječe na naša ponašanja i odluke i često nas onemogućuju u našim projektima, čak i nesvesno. Mogu proizaći iz onoga što naši učitelji_ce i nastavnici_e, naši suradnici_e i osobe koje utječu na našu okolinu misle o nama. Važno ih je identificirati, dekonstruirati i zamijeniti pozitivnim aspektima.

Glagol „osnažiti“ pojavio se u 17. stoljeću u Engleskoj. Prvotno je označavao dodjelu određenih ovlasti od strane više vlasti. Pojam „osnaživanje“ pojavio se u 19. stoljeću i značio je davanje moći nekome. Koncept je popularizirao feministički pokret u SAD-u 70-ih godina prošlog stoljeća. Ali to je više značan i dvostruki pojam! Možemo nabrojati brojne devijacije, posebice one neoliberalne, koje vode ka odgovornosti i krivnji pojedinca.

Usprkos svim teorijama, osnaživanje je više od samog koncepta! Način na koji razumijevamo i upotrebljavamo koncept osnaživanja u polju društvenih znanosti i društveno-profesionalne uključenosti, obuhvaća iskustva koja povećavaju ili razvijaju moć pojedinca ili grupe da djeluje u svojim socijalnim, ekonomskim i političkim uvjetima. Razlikujemo:

- moć nad: moć kontrole nad stvarnošću
- moć za: sposobnost za djelovanje
- mnutarnja moć: samopoštovanje i samopouzdanje
- moć sa: solidarnost unutar grupe

Rodna diskriminacija i jednake perspektive

Patrijarhalni sustav, tj. strukturni i ideoški sustav koji perpetuiranje privilegiranje hegemonijskog maskuliniteta (Fal-Dutra, 2019.) sveprisutan je u različitim sferama našeg suvremenog društva.

Također istražujemo i koncept rodne ravnopravnosti. Entitet Ujedinjenih naroda za ravnopravnost spolova i osnaživanje žena UN Women definira rodnu ravnopravnost kao „jednakost između muškaraca i žena“. Mi želimo proširiti tu definiciju u skladu s tvrdnjama Richarda Fal-Dutre (2019.), koji u svom blogu ističe kako taj pojam treba „obuhvatiti jednakost između svih ljudi, bez obzira na njihov rod, njihovu seksualnost, ili razinu njihove prilagođenosti rodnim normama i patrijarhalnom binarnom pristupu rodu i seksualnosti. U svojoj osnovi rodna ravnopravnost naglašava rodne aspekte nejednakosti i skupine koje su općenito marginalizirane patrijarhatom. Stoga se promicanje rodne ravnopravnosti neizbjegljivo sukobljava s postojećim patrijarhalnim sustavom koji neprekidno doprinosi produljenju te borbe“.

Patrijarhalni principi ugrađeni su u obrazovni sustav na suptilnije i latentnije načine. Stoga oni opstaju i utječu na nove generacije mlađih. U mnogim slučajevima nismo ih čak niti svjesni – stoga je od ključne važnosti usvojiti rodno osviješteni pristup. Iz ove perspektive shvatili smo kako formalni obrazovni sustav često sadržava strukture i kurikulum koji ne uključuju ovu perspektivu rodne ravnopravnosti.

Iako određene države imaju neke politike koje u sustav (ne)formalnog obrazovanja uključuju i perspektivu rodne ravnopravnosti – te se politike često ne provode u praksi. Od ranog djetinjstva obrazovni sustav prenosi rodne uloge i stereotipe koji imaju snažan utjecaj na profesionalnu orientaciju i izbor karijera, rezultirajući podjelom rada na „muške“ i „ženske“ poslove.

Stoga je, ako želimo promjenu kroz obrazovanje, važno prepoznati prednosti principa rodne ravnopravnosti. Obrazovni djelatnici_e trebali_e bi imati na umu da postoje razlike razine diskriminacije te da je važno prepoznati koje ranjive skupine mogu biti podložne dodatnim oblicima diskriminacije, uz diskriminaciju na osnovi roda (primjerice, na osnovi invaliditeta, etničke pripadnosti, socijalnog statusa...) i primijeniti pristup usmjeren na učenika_cu te prepoznati (ne)vidljive prepreke s kojima su mlade osobe suočene.

Svaki program koji se temelji na uključivosti i prepoznavanju potencijala osobe, njenih sposobnosti i izazova s kojima se suočava, stvara plodno tlo za ispunjavanje potencijala mlade osobe koja će kasnije dati svoj doprinos zajednici. Ako se programom za prevenciju ranog napuštanja školovanja želi doprinijeti tome da mlada osoba nastavi svoje obrazovanje i da uz to osvijesti važnost stvaranja društva temeljenog na jednakim mogućnostima, u program je potrebno uvrstiti i perspektivu rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti.

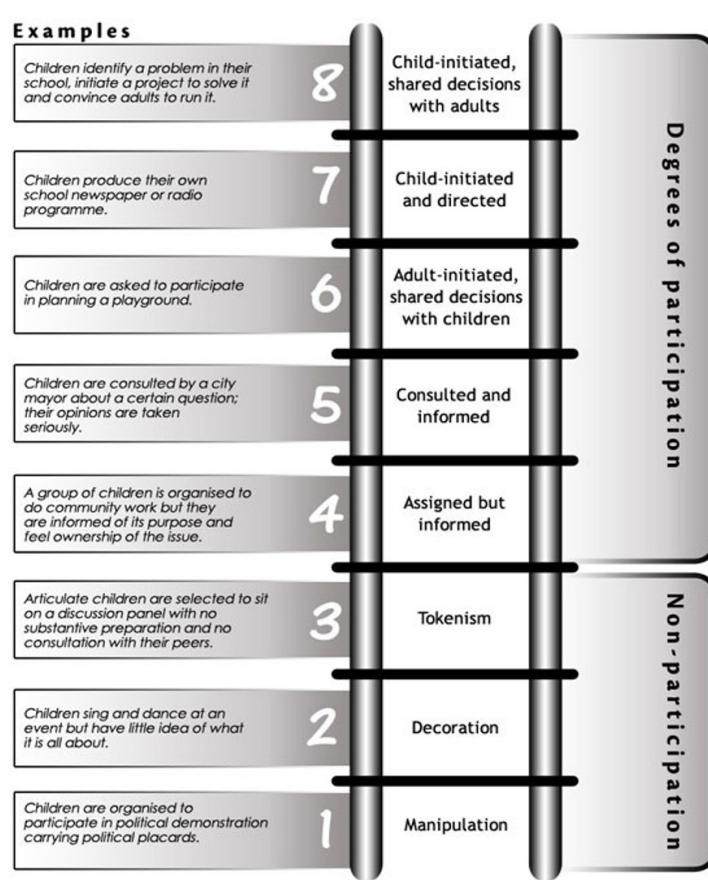

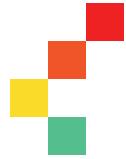
Neformalno obrazovanje u školi i osjećaj samoregulacije (osjećaj kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama, eng. sense of agency).

Razumijemo kako je obrazovanje proces koji prati djecu i adolescente na njihovom putu u stjecanju znanja i vještina koje će im trebati da bi mogli napustiti obrazovni sustav kao zreli, neovisni i svjesni mlađi građani. Ali ove vrijednosti nisu prepoznate u svim školama u Europi. Primjerice, dominantni obrazovni sustav u Poljskoj temelji se na naredbama, kontroli i memoriranju podataka. Prema učenicima_ama se ponaša kao prema praznim objektima koje treba napuniti znanjem, a ne kao prema nadarenim individuama koje mogu i trebaju sukretirati svoje obrazovno iskustvo.

U ovom kontekstu, pod pritiskom nametnute poslušnosti, osjećaja bezvrijednosti i osjećaja da se od njih očekuje samo reprodukcija naučenih sadržaja, mlađi ne osjećaju povezanost sa svojim školama i ne vide razlog za uključivanje u školski život. Razlog je u tome što vještine i znanja koja stječu imaju slabu poveznicu sa stručnim znanjem koje se traži na tržištu rada.

Mišljenja smo da u takvom sustavu nedostaju osnovne kvalitete poput izgradnje odnosa (između učitelja_ica i učenika_ca i među samim učenicima_ama) i razvoja zdravog osjećaja samoregulacije i samopouzdanja. Ovo potonje stvara siguran prostor, odnosno okruženje za učenje bez stresa, a to stvara prilike za eksperimente i pogreške.

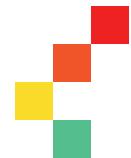

Projekti neformalnog obrazovanja način su ostvarivanja suradnje sa školama u svrhu promjene i rješavanja ove krute situacije. Projekti koji za cilj imaju edukaciju ili projekti edukativnog/obrazovnog karaktera koji kvalitetno ispunjavaju slobodno vrijeme fokusiraju se na jačanje partnerskog odnosa s mladima. Sastoje se u donošenju zajedničkih odluka i osnaživanju mlađih za preuzimanje što većih odgovornosti, pružajući im pritom potrebnu podršku.

U suradničkim projektima škola i nevladinih organizacija (kao što je to Fundacja Laboratorium Zmiany), mnogi_e učenici_e imaju priliku po prvi puta osjetiti povjerenje odraslih pri donošenju odluka koje se tiču tema radionica, njihovih lokacija, pozvanih gostiju i gošćи te zajedničkih pravila. Sigurni smo u to kako je osjećaj povjerenja ključno iskustvo za mlađe koje im pomaže razviti vlastiti osjećaj samoregulacije te odgovornosti za vlastito obrazovanje i aktivno sudjelovanje u društvenom životu u svojoj školi. Osim toga, povjerenje je ključno za izgradnju istinskog partnerstva između mlađih i odraslih.

U svojoj knjizi *Ljestvica dječje participacije* (2008.) Roger Hart opisuje **različite načine na koje mlađe osobe postaju uključene u proces donošenja odluka, život u školi i događaje i stvari koje se izravno tiču njih.**

Odgovornost je odraslih stvoriti prostor koji promiče uključivu i ispunjavajuću suradnju. Manjak takvog prostora štetan je i za odrasle i za mlađe, te rezultira gubitkom prilike za stvaranje međusobno korisnih i inspirativnih odnosa. Odrasli često propuštaju priliku upoznati realnost mlađih i razumjeti njihove borbe te preispitati svoje predodžbe ili unaprijed stvorene slike o mlađima. Mlađi se često osjećaju pritisnuto i ograničeno, s inicijativama skućenim unutar krutih okvira i svedeni na pokušaje da „nekako prođu“ kroz školsko obrazovanje umjesto da uživaju u vlastitom uspjehu u školi. Manjak prostora za uključivanje mlađih i manjak aktivnosti koje oni mogu samostalno voditi mogu biti jedan od razloga za rano napuštanje školovanja.

Interseksionalnost

Interseksionalnost je definirana kao set konceptualnih alata koji omogućuju kritičku analizu nejednakosti i odnosa moći i prijedloga za njihovu transformaciju. Dobro utemeljena odnosna interseksionalna perspektiva nije osnovana na unaprijed definiranim kategorijama, već analizira kontekst i pronalazi kategorije relevantne za svaku specifičnu situaciju, način na koji one međusobno djeluju i učinak koji u procesu imaju privilegije, opresija ili otpor.

Ključni je aspekt interseksionalnosti proširivanje mogućnosti za analizu odnosa moći radi sagledavanja ne samo iskustava diskriminacije, isključivosti i ranjivosti, već i iskustava otpora, moći djelovanja s potencijalom za promjenu³ i privilegija. Ovo uključuje promjenu perspektive s obzirom na način na koji razumijemo društvene strukture i odnose, koji su se dosada analizirali iz monofokalne perspektive najranjivijih skupina u nepovoljnem položaju.

Interseksionalnost je dio tradicije 70-ih godina prošlog stoljeća koja je uključivala uporabu različitih koncepata (dualni sustavi, dvostruka diskriminacija, višestruka diskriminacija, matrica dominacije itd.) koji se odnose na iskustvo različitih istovremenih opresija. Sadašnji koncept interseksionalnosti pojavio se kasnih 90-ih u SAD-u, radovima afro-američkih feministkinja i aktivistkinja i stručnjakinja poput Kimberlé Crenshaw (1989), Patricie Hill Collins (2002) i kolektiva Combahee River Collective (2012).

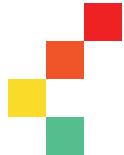
Crnkinje u SAD-u iskusile su seriju diskriminacija na koju nije bilo moguće odgovoriti samo feminističkim pokretom ili pokretom za građanska prava afro-američkih građanki i građana. Feministički je pokret u svojim analizama i prijedlozima politika usvojio perspektivu bijelih žena iz srednje klase, dok je pokret za prava afro-američkih građanki i građana problemu prilazio iz androcentrične perspektive. Za analizu iskustava nejednakosti afro-američkih žena bili su potrebni analitički i politički alati koji iskustvo roda i iskustvo rase uzimaju u obzir istovremeno, a ne kao razdvojene osi nejednakosti ili s aditivnom logikom dvostrukе ili trostrukе diskriminacije.

Feministkinja i aktivistkinja za crnačka prava Patricia Hill Collins (2002) istaknula je različite osi opresije kao isprepletenu matricu odnosa dominacije, u kojoj se svaka individua nalazi u različitim i promjenjivim položajima privilegije i opresije.

Interseksionalnost nam omogućuje da razmišljamo o rasizmu i privilegijama bijelih osoba ili osoba koje pripadaju privilegiranoj rasi, da razmišljamo o homofobiji i privilegijama heteroseksualnih osoba, o rasprostranjenom rodno utemeljenom nasilju i privilegijama osoba koje su socijalizirane kao muškarci te o hegemonijskom maskulinitetu.

Iz ove perspektive interkulturalnost, feminizam i seksualna prava utječu na sve. Svi mi, dionici obrazovne zajednice, moramo kritički preispitati svoje privilegije i opresije u različitim razinama i dimenzijama života, na osobnoj, strukturalnoj, simboličkoj i materijalnoj razini. I moramo nešto učiniti kako bismo potaknuli i podržali procese

³ Prijevod pojma *agency* s engleskog jezika, u ovom kontekstu u priručniku koristimo kao *moći djelovanja s potencijalom za promjenu*, a temelji se na promišljanju iz teksta Zaharijević, A. (2018). Čuvači i prevođači filozofije: Slučaj pojma *agency*. U Mostovi. Časopis za prevodnu književnost. Udržanje književnih prevodilaca Srbije., 45(175-176), 179-191.

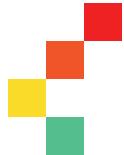
otpora, osnaživanja i transformacije.

Općenito, govoreći o privilegijama i opresijama u odnosu na specifične aspekte ljudskog života kao što su (ne)mogućnost pristupa dobrima i resursima koji bi trebali biti dostupni svim građankama i građanima (obrazovanje, zdravstveni sustav, stanovanje, kultura), imamo (ili nemamo) mogućnost ostvarivanja temeljnih prava (na glasanje, slobodu vjeroispovijesti, slobodu kretanja, slobodu izražavanja itd.) kako bi osigurali (ili ne) simboličko i društveno prepoznavanje (poštovanje, razumijevanje, reprezentaciju, pozitivnu evaluaciju itd.).

Različite osobe mogu imati različita iskustva privilegija i opresije kroz život (ovisno o osobnim okolnostima, političkom, društvenom i institucionalnom kontekstu te o kontekstu okoline). U stvari možemo istovremeno proživljavati različite procese napretka, prevladavanja prepreka, opresije i otpora. Ovaj dinamični i relacijski pogled na iskustva isključenosti, privilegiranosti, moći djelovanja s potencijalom za promjenu i osnaživanja kompleksan je jer nas suočava s manje razvijenim osjećajima identiteta. Također se i suprotstavlja društvenim pokretima i javnim politikama koje su izgradile nejednakosti, strukturirajući borbu za socijalna prava kroz politike povezane s identitetom i reprezentacijom (žena, mladih, migranata_kinja, starijih osoba, osoba s invaliditetom itd.).

U obrazovanju intersektionalnost omogućuje analizu nejednakosti koje utječu na obrazovni i osobni razvoj učenika_ca, kao i na obrazovnu zajednicu u cjelini. Omogućava nam i da istražujemo nove načine shvaćanja subjektiviteta, odnosa i izgradnje znanja. Ova analiza učiteljima_cama i nastavnicima_ama pomaže razmotriti nove načine za poticanje osnaživanja, sudjelovanja i osjećaja samoregulacije mladih u iskustvu obrazovanja.

•••

2

Praktična iskustva projekta Crossroads

Praktično iskustvo 01 PROJEKT CAMINS (Pathways) ŠPANJOLSKA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt

Gerard Coll-Planas

Organizacija ili institucija

CEIG Centre d'Estudis Interdisciplinaris de Gènere. [Centar za interdisciplinarne rodne studije]

Odjel, područje

Sveučilište Vic – Središnje sveučilište Katalonije

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt

ceig@uvic.cat

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Camins (Pathways), projekt mentorstva

Web-poveznica na iskustvo

<https://mon.uvic.cat/camins/projecte/>

Interseksijske osi

- rodna ravnopravnost / ravnopravnost između muškaraca i žena
- religijska raznolikost i različita uvjerenja
- interkulturnost / etnička i rasna raznolikost / rasizam

Predmetna područja

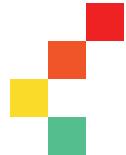
obrazovanje
samoosnaživanje
nediskriminacija

Ciljna skupina (po dobi)

12 - 17 godina — 18 - 25 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- osnaživanje (mladih, žena, itd.)
- povezivanje svakodnevnih i emocionalnih iskustava (obrazovanje u području glume i umjetnosti i sl.)

Sažetak

Camins (Pathways) projekt je mentorstva koji obuhvaća interkulturalnu i rodnu perspektivu i promiče uspješne obrazovne putove za mlade djevojke u regiji Osona u Maroku. Proces praćenja u završnoj fazi obveznog obrazovanja i vidljivost primjera uspješnih obrazovnih puteva članovima_cama obitelji i unutar skupine učenica koje su sudjelovale u projektu pokretačke su sile koje pomažu i potiču sudionice projekta u smjeru nastavka njihovog obrazovanja.

Zbog diskriminacije na osnovi roda i podrijetla, djevojčice i mlade žene marokanskog podrijetla u ranjivoj su situaciji po pitanju obrazovanja nakon obveznog školovanja. Stoga je cilj projekta *Camins (Pathways)* osnažiti djevojčice i mlade žene marokanskog podrijetla i povećati njihove mogućnosti za ostvarivanje uspješnih obrazovnih puteva koji im mogu služiti kao alat za promjenu vlastitih uvjerenja.

Osim želje za učenjem i napretkom u svojim profesionalnim karijerama, sudionice su dijelile još neke zajedničke aspekte. Sve su bile marokanskog podrijetla i sve su živjele u regiji Osona. Važno je primijetiti da je usprkos njihovom zajedničkom kontekstu (mlade žene, većinom marokanskog podrijetla, muslimanke i studentice), projekt uspio stvoriti prostor za sagledavanje razlika. Svaka je od tih kategorija iznijansirana značenjima koje su djevojke uključene u projekt i osobe u njihovoј pratištu mogle saslušati i preispitati, međusobno se uvažavajući. Projekt *Camins (Pathways)* stvorio je siguran prostor za razmjenu, dijalog i interkulturno učenje.

Glavni sudionici

Škole i sveučilišta

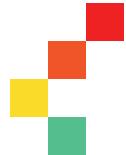
Datum početka	Datum završetka
2017.	2019.

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

Projekt *Camins* odvijao se tijekom 2017. – 2019. i 2018. – 2019. i sastojao se od projekta mentorstva s interkulturnom i rodnom perspektivom koji je uključivao ukupno 75 djevojčica i mlađih žena, mentorica i sudionica (učenica). U ovom su programu mentorstva, koji je koordinirao Centar za interdisciplinarne rodne studije (CEIG) na Sveučilištu Vic – Središnjem sveučilištu Katalonije (UVic-UCC) i koji je započeo tijekom školske godine 2017./2018. kao pilot projekt za sveučilišta i strukovne obrazovne programe, studentice marokanskog podrijetla sudjelovale kao volonterke u ulozi mentorica djevojčicama i mlađim djevojkama istog podrijetla između 3. godine srednjoškolskog obrazovanja i 2. godine predsveučilišnog obrazovanja⁴.

4 Odnosi se na dvije godine neobavezogn studija prije upisa na sveučilišnu razinu.

Ciljevi

Osnažiti i ojačati vještine djevojčica i mlađih djevojaka kroz mentorstvo te osmišljavanje i razvoj specifične obuke u interkulturalnoj i rodnoj perspektivi te vještinama vođenja.

Doprinijeti izgradnji kompleksnog pristupa iz interkulturalne i rodne perspektive.

Na temelju iskustva i osobne pozadine mlađih djevojaka koje su sudjelovale u projektu *Camins* i njihovih obitelji, **generirati** materijale i pedagoške resurse namijenjene odgojno-obrazovnim djelatnicima_cama i mlađim osobama u obrazovnom procesu, s posebnim osvrtom na prepreke i čimbenike koji djeluju na njihove obrazovne karijere.

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

Za razliku od ostalih projekata mentorstva, projekt *Camins* uključuje tri inovativna elementa:

1. Bavi se odnosima između osoba istog podrijetla, što olakšava poistovjećivanje s problemima drugih i potiče empatiju, istovremeno dekonstruirajući ideju o tome da samo „autohtonii“ državljeni i građani mogu pomoći onima drugačijeg podrijetla.
2. Razbija stereotipe o tome da obitelji uvijek predstavljaju prepreku na obrazovnom putu djevojčica i mlađih žena marokanskog podrijetla.
3. Njeguje i cjeni znanje djevojčica i mlađih žena i daje im priliku da prenesu svoja iskustva i perspektive povezane s obrazovnom karijerom.

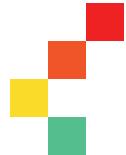
Financiranje i resursi

Projekt financira *Obra Social La Caixa* uz podršku instituta *Institut Català de les Dones* (Ženskog instituta Katalonije) i mreže DIXIT te u suradnji s vijećima gradova Vic, Manlleu i Torelló te regionalnim vijećem Osone.

Rezultati i učinak

Glavni je rezultat projekta izrada [Vodiča za projekt Camins](#). Predstavljene aktivnosti smještaju mlade u centar doživljaja, iskustva i dijeljenja emocionalnih situacija o različitostima, identitetima, opresijama i privilegijama na subjektivan i interaktivni način.

Uključuje i dodatne resurse i rječnik s istaknutim osnovnim definiranim konceptima. Autori_ce Vodiča predlažu učiteljima_cama i nastavnicima_ama da taj materijal upotrijebi za ponovno buđenje želje za znanjem o sebi i strasti za razvoj kritičkog razmišljanja i slobodnog razvoja kod mlađih osoba.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz intersekcionalne perspektive

Obrazovni uspjeh, u svim svojim oblicima, nije neutralan po pitanjima socijalnih nejednakosti jer je podložan utjecajima različitih osi nejednakosti, poput klasne i rodne nejednakosti te nejednakosti koja se temelji na podrijetlu (Sánchez Martín, 2016). U Kataloniji, s populacijom stranih državljanica od 13,78 % (Idescat, 2017.), postoji 177 različitih nacionalnih manjina, od kojih marokanska manjina čini jednu petinu ukupne strane populacije.

Učenici_e imigrantskog podrijetla imaju veće predispozicije za odustajanje od školovanja (Mora, 2010), sa stopom prekida školovanja tijekom posljednje godine srednjoškolskog obrazovanja i na prvoj godini obrazovanja nakon obveznog školovanja dvostruko većom od ostalih (Serra and Palaudarias, 2009). U tom kontekstu rod postaje jedan od čimbenika nejednakosti u osobnoj sferi. Negativni učinak ovih čimbenika na obrazovni put prevodi se u nejednakosti unutar i izvan obrazovnog sustava.

Prepreke i izazovi

- poteškoće pri pronaalaženju mentora_ica na sveučilištu
- obitelji se teško uključuju u grupne aktivnosti
- učitelji_ce i nastavnici_e otežano prihvataju perspektivu intersekcionalnosti

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- Važno je promisliti o ulozi učitelja_ica i nastavnika_ca, kao osoba u položaju moći, u promicanju i njegovanju demokratskih odnosa u školi.
- Učitelji_ce i nastavnici_e više su od samih prenositelja informacija. Učenici_e uče mnogo više od samog sadržaja koji im svjesno prenosimo.

Pročitaj i primjeni

Učitelji_ce i nastavnici_e kritički propituju vlastita iskustva učenja. Zatim svi odgovaraju na sljedeća pitanja:

- jedno pozitivno sjećanje na njihovo osnovnoškolsko/srednjoškolsko obrazovanje
- jedno negativno sjećanje na njihovo osnovnoškolsko/srednjoškolsko obrazovanje
- najbolji_a učitelj_ica/nastavnik_ca u njihovom iskustvu školovanja
- najgori_a učitelj_ica/nastavnik_ca u njihovom iskustvu školovanja

Nakon toga učitelji_ce i nastavnici_e dijele najvažnija iskustva po pitanjima kognitivnog, emotivnog i socijalnog učenja te prikupljena saznanja.

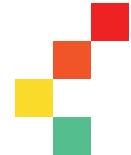
Za djecu i mlade:

Nakon vlastitog promišljanja o toj temi, učitelji_ce i nastavnici_e prilagođavaju pitanja za svoje učenike_ce:

- Učenici_e u malim grupama međusobno dijele odgovore i zaključke o osnovnim aspektima pozitivnih i negativnih iskustava učenja u školi.

Reference i vanjske poveznice

- <https://mon.uvic.cat/camins/files/2020/06/Guia-Camins.pdf>
- <https://loreloacional.org/2019/02/12/formacio-de-camins-a-masmolab/>

Praktično iskustvo 02

PROJEKT ENXANETA ŠPANJOLSKA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Marcel Barjuan, Jordi Collet i Jordi Valldeoriola

Organizacija ili institucija

Regionalno vijeće Osone, Sveučilište Vic – Središnje sveučilište Katalonije i Osona Acció Social

Osoba ili organizacija za kontakt

<http://www.osonaacciosocial.cat/cartera-de-serveis/infancia-familia-joves/programa-enxaneta/>

Telefon

+34 931 710 073

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Projekt mentorstva za škole *Enxaneta*

Web-poveznica na iskustvo

https://www.youtube.com/watch?v=DuCaScRCqv8&feature=emb_logo

Interseksijske osi

- klasne / socio-ekonomski nejednakosti
- nezadovoljstvo školom

Predmetna područja

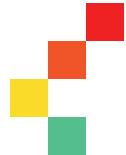
programi nakon nastave

Ciljna skupina (po dobi)

6 - 11 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- iskustva kolaborativnog učenja s drugima
- konteksti povezivanja (unutar i izvan škole)

Sažetak

Osnovni su principi ovog modela sljedeći: rad s učenicima_ama ranih razreda osnovnih škola, mentorstvo, blizak i sveobuhvatan rad s obiteljima, uvođenje kritičkog procesa s učiteljima_cama i nastavnicima_ama kako bi ih se potaknulo na to da osvijeste svoju ulogu u reprodukciji socijalnih nejednakosti u školama. Projekt doprinosi kompleksnijem i globalnom pristupu (nejednakim) iskustvima otuđenja i neuspjeha u školi.

Jednom tjedno mentor_ica s obitelji dijeli aktivnosti koje će roditelji (ili drugi članovi_ce obitelji) to poslijepodne razvijati sa svojom djecom.

Ostala četiri dana u tjednu mentor_ica radi s dvoje djece, u cilju „indirektnog“ rada na njihovim osnovnim vještinama temeljenog na povezivanju i procesima praćenja, različitog od klasičnog školskog okruženja. 2021. godine projekt *Enxaneta* proširio je svoja iskustva na srednje škole. Započeo je dvogodišnji probni rok s 15-godišnjim učenicima_ama.

Glavni sudionici

škola, mentori, gradska vijeća, obitelji

Datum početka	Datum završetka
2014.	U tijeku

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

Projekt mentorstva u školama *Enxaneta* potaknuo je propitivanje podrške nakon nastave koja se pružala učenicima_ama u okrugu Osona i koja se dosad temeljila na spontanom, proizvoljnem i dobrovoljnem odgovoru svake općine (bez ikakvog teorijskog vodstva) na potrebu za podrškom u školi za određenu djecu koja osjećaju otuđenost od škole i ili doživljavaju neuspjeh u školi. Stoga je prema zahtjevu gradskog vijeća nekoliko mjesnih odbora i ravnatelja_ica škola u suradnji sa Sveučilištem Vic dogovorilo aktivnosti namijenjene osmišljavanju bolje podrške dostupne učenicima i učenicama i izgradnji dobro utemeljenog programa za učinkovitiju podršku.

Ciljevi

- a) poboljšati školske rezultate učenika_ca uključenih u program poboljšavanjem njihovih osnovnih vještina
- b) osnažiti obitelji učenika_ca u programu kako bi ih mogle nezavisno nastaviti podupirati u školovanju
- c) ukazati učenicima_ama i njihovim obiteljima obrazovne i sociokulturne resurse u njihovom okruženju i potaknuti njihovu svakodnevnu uporabu

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

1. Ranije započeti s podrškom pri obrazovanju: za prevenciju kulturnog šoka i otuđenja od škole povezanih sa stjecanjem osnovnih vještina.
2. Profesionalno mentorstvo: mentorsku ulogu u projektu preuzimaju profesionalni_e djelatnici_e (s diplomama u poljima obrazovanja, socijalnog rada ili psihologije), s 30 sati posebne početne obuke o projektu i zajedničkim evaluacijskim sastancima u trajanju od 2 sata mjesečno) Aktivnosti mentorstva provode se i s djecom (jedan mentor_ica – 2 djece, po 1,5 h tjedno – 29 tjedana po ciklusu) i s djecom i obiteljima uz podršku učitelja_ica i mentora_ica (2 sata tjedno – 29 tjedana godišnje).
3. Rad s obiteljima: od ključne je važnost jezična i kulturološka raznolikost i promicanje materinjih jezika te uključivanje roditelja u sve obrazovne procese. Projekt premošćuje jaz između obitelji koje posjeduju određene vještine i sposobnosti i obrazovnog svijeta koji te vještine ne prepoznaje kao vrijedne ili korisne.
4. Rad sa školama: učenici_e koji se ne uklapaju u ustaljene školske procedure, kurikulum, pedagoške strukture, vremenska ograničenja, kalendare, domaće zadaće ili zadatke prestaju se smatrati problematičnima u konceptu koji individualizira i eksternalizira kulturni šok. Oni time pred obrazovne djelatnike_ce postavljaju izazove koji nam omogućuju da preispitamo i poboljšamo sveobuhvatne odgojno-obrazovne prakse za sve učenike_ce.

Financiranje i resursi

Ove aktivnosti omogućavaju Regionalno vijeće Osone i mjesni odbori koji nude tu uslugu.

Rezultati i učinak

Tri su ključna elementa:

- 1) visoka očekivanja prema djeci i njihovim rezultatima
- 2) motivacija za znanje
- 3) rad na osnovnim vještinama

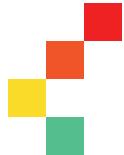
Tijekom razdoblja aktivnosti projekta stvarat će se prostor u kojem mentor_i_ce mogu učenike_ce koje mentoriraju približiti lingvističkim i matematičkim vještinama, motivirati ih i saslušati njihova očekivanja.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Projekt mentorstva u školama *Enxaneta* osmišljen je za prepoznavanje i izgradnju „školske otpornosti“ učenika_ca u školama, uzimajući u obzir rad s obiteljima koji djeluje kao zaštitni faktor u problematici ranog napuštanja školovanja.

Prepreke i izazovi

Rad sa školama nije jednostavan. Zbog toga učitelji_ce u nekim školama nisu u mogućnosti uključiti mentore_ice, djecu ili obitelji u projekt. Pri intenzivnoj suradnji s obiteljima postoji određeni rizik od stvaranja ovisnosti o pomoći u tim obiteljima. Škole moraju razviti tu vrstu suradnje sa svim dionicima: obiteljima, djecom i nastavničkim osobljem, ne samo s mentorima_cama.

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- poboljšavanje osnovnih vještina učenika_ca (čitanje, razumijevanje i pisanje) kao temeljnog alata za obrazovanje
- usmjeravanje na osnovne školske sadržaje, rad na povećanju razumijevanja škole prema učenicima_ama i smanjenju otuđenosti učenika_ca od škole
- učitelji_ce i nastavnici_e moraju promisliti o načinima rada s obiteljima kako bi poboljšali bliskost odnosa, razumijevanje i kapacitet za interakciju u vezi sa svim sadržajima i događanjima u školi

Pročitaj i primjeni

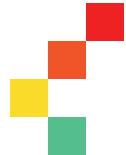
Učitelji_ce i nastavnici_e u svojim školama mogu promicati kritičku debatu o svojim ulogama u često nevidljivim diskriminatornim aktivnostima koje se svakodnevno događaju u školama i time doprinose nezadovoljstvu školom i otuđenju učenika_ca od škole.

Za djecu i mlade:

Učitelji_ce i nastavnici_e organiziraju mentorstvo u školi za nove učenike. Svaki_a novi_a učenik_ca ima mentora_icu koji_a im pomaže da se upoznaju s prostorom, upoznaje ih sa školskim kolegama_icama i učiteljima_cama i pomaže im tijekom prve godine škole s rasporedom i organizacijom domaćih zadaća.

Reference i vanjske poveznice

Collet, J.; Martori, J.C. (2018) Projecte de suport escolar Enxaneta.
<https://raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/340846>

Praktično iskustvo 03 100 % JEUNES BELGIJA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Marie Canivet

Organizacija ili institucija

Pour la Solidarité

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt   Telefon

marie.canivet@pourlasolidarite.eu

+322/535 06 76

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

100% Jeunes

Web-poveznica na iskustvo

www.pourlasolidarite.eu/fr/project/100-jeunes-le-parcours-individuel-et-collectif-de-jeunes-neet-bruxelles

Interseksijske osi

- dob / životno razdoblje / mladi
- klasne / socio-ekonomske nejednakosti

Predmetna područja

- neformalno obrazovanje
- grupne radionice, individualna obuka
- otkrivanje svijeta rada i tržišta rada

Ciljna skupina (po dobi)

18 - 29 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- osnaživanje individua (mladih, žena, itd.)
- povezivanje svakodnevnih i emocionalnih iskustava (obrazovanje u području glume i umjetnosti i sl.)
- iskustveno učenje (projekti, učenje kroz praksu, kreativne aktivnosti...)
- iskustva kolaborativnog učenja s drugima

Sažetak

Projekt *100% Jeunes* pionirski je šestomjesečni program za prevenciju ranog napuštanja školovanja za mlade u dobi od 18 do 29 godina. Program uključuje grupnu podršku usredotočenu na prevladavanje internalizacije diskriminacije i na razvoj osnaživanja. Mladi će pod stručnim vodstvom razvijati grupne projekte u kojima će si međusobno pomagati. Zatim će svaki_a od sudionika_ca napraviti introspekciju. Kroz iskustva grupnih aktivnosti, radionica osnaživanja, otkrivanja različitih mesta za obuku i različitih profesija, mladi stječu alate koje mogu primijeniti na vlastiti osobni projekt. Nakon završetka programa mladi će imati mogućnost položiti vozački ispit, što je korak naprijed prema zapošljavanju.

Glavni sudionici

100% Jeunes partnerski je projekt između različitih udruga i organizacija za zapošljavanje i podršku pri zapošljavanju te socijalnih ustanova:

- POUR LA SOLIDARITÉ: voditelj projekta, podrška za sve aktivnosti.
- MISSION LOCALE DE SAINT-JOSSE: partner odgovoran za vođenje grupnih projekata i profesionalnu procjenu.
- AMO RYTHME: partner odgovoran za vođenje grupnih projekata.
- EVEIL asbl: partner odgovoran za vođenje grupnih projekata.
- Smart: partner odgovoran za pokretanje društvenih inovacija i grupnih projekata.
- Awsa: partner odgovoran za radionice osnaživanja.

Datum početka

Travanj 2019.

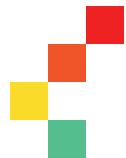
Datum završetka

Prosinac 2023.

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

Mlade osobe koje nisu zaposlene i koje ne sudjeluju u obrazovanju ili obuci, tj. mladi pripadnici tzv. NEET populacije (engl. *Not in Employment, Education and Training*) često se promatra kao homogenu skupinu, ali u stvarnosti oni imaju vrlo različite profile. Prema Eurofondu (Europskoj zakladi za poboljšanje životnih i radnih uvjeta), u NEET populaciji postoji pet osnovnih podskupina. Projekt *100% Jeunes* usredotočen je na kategoriju „isključenih“ i „obeshrabrenih“ mladih osoba. Međutim, ni ova podskupina nije homogena. Postoje zajednički čimbenici rizika kao što su razina obrazovanja, migrantski status, etničko podrijetlo, obiteljska situacija, mjesto stanovanja, ali ovi mladi imaju različite pozadine i iskustva. To je važno uzeti u obzir prilikom konstrukcije programa projekta *100% Jeunes*. Nadalje, te su situacije djelomično rezultat internalizacije diskriminacije. Ove mlade osobe uglavnom ne vjeruju institucijama, imaju negativan stav, nisko samopouzdanje te su sklane odustajanju i/ili gubitku motivacije. Razvijanje specijaliziranog puta za ove mlade osobe znači podizanje svjesnosti, vrednovanje, pobuđivanje njihovih želja i radoznalosti, osnaživanje i, najvažnije od svega, otvaranje vrata koja im se često čine zatvorenima.

Ciljevi

Glavni je cilj projekta *100% Jeunes* pomoći mladima u pronalaženju i ostvarivanju profesionalnih i edukacijskih želja i ciljeva, prema njihovim vrijednostima i osobnim aspiracijama. Stoga su ciljevi projekta sljedeći:

- prevladati višestruke prepreke s kojima su suočeni mlati s pomoću koncepta interseksionalnosti
- pomoći sudionicima_ama da definiraju vlastite projekte, interes i motivacije
- upoznati mlade osobe s partnerima koji im mogu pomoći (osnaživanje grupe)
- povećati zapošljivost sudionika_ca

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

U praksi razvijena metodologija uključuje:

- Skupinu od najviše 15 mlađih osoba
- 6 mjeseci grupne i individualne obuke
- 6 mjeseci praćenja i dodatne podrške kako bi se osigurao uspješan izlaz madih iz programa, odnosno da imaju stabilnu poziciju unutar 2 mjeseca.
- Osobama koje uspješno završe program i po završetku pronađu zaposlenje ili upišu tečaj, školu, obuku ili trening za stručno usavršavanje nudi se i mogućnost polaganja vozačkog ispita.

Fokus je aktivnosti na konceptu osnaživanja. Osnaživanje je iskustvo koje povećava samopouzdanje i samopoštovanje i ponovno povezuje mladu osobu samu sa sobom i s društvom. Time pokušavamo promjeniti negativne slike koje mlade osobe imaju o sebi i o društvu. Osvještavanje internalizacije diskriminacije prvi je korak u tom procesu.

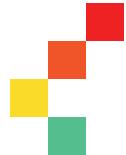
Kako bismo to učinili, pristupamo tom konceptu na grupnoj (otvorene diskusije o stavovima, kvalitetama i sposobnostima; rad na poboljšanju samopouzdanja i samopoštovanja; otkrivanje novih mogućnosti) i individualnoj razini, uspostavljajući mentorstva i obuke (personalizirana pomoć i podrška, odnos međusobnog povjerenja koji se osniva na slušanju i dijeljenju).

Tijekom programa radimo na različitim aspektima osnaživanja mlađih:

- Moć nad: moja je realnost pohađanje nastave, pohađanje obuke i traženje posla.
- Moć za: mogu postići uspjeh vlastitim djelovanjem.
- Unutarnja moć: ja to mogu i ja zaslužujem uspjeh.
- Moć sa: pripadam grupi i grupa mi može pomoći uspjeti.

Financiranje i resursi

Projekt financira Actiris (organizacija za zapošljavanje u Bruxellesu) putem Europskog strukturnog fonda – Garancija za mlade (96.455,68 € godišnje).

Rezultati i učinak

Rezultati prve tri skupine vrlo su ohrabrujući. Godinu i pol nakon početka projekta uočili smo da je tijekom trajanja programa bilo vrlo malo odustajanja, usprkos činjenici da smo radili s mladim ljudima koji su bili izuzeti iz obrazovanja i zapošljavanja. Nadalje, više od polovice mlađih povratilo je motivaciju koja im je nedostajala za pokretanje vlastitog projekta razvoja profesionalne karijere. Do danas je projekt dao pozitivne rezultate (osposobljavanje i obuka, zaposlenje, pripravništvo) za oko 50 % mlađih koji su sudjelovali u projektu.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Primjenom interseksionalnosti na osobe koje prerano napuštaju školovanje znači prepoznavanje činjenice da na mladu osobu može djelovati nekoliko čimbenika diskriminacije koji u konačnici vode odustajanju od daljnog školovanja. Ti se čimbenici ne preklapaju na jednostavan način, već djeluju uzajamno i mogu se povećavati. Kada se mlada NEET osoba pridruži nekoj grupi, svi se ovi aspekti uzimaju u obzir: socijalna pozadina, obrazovna pozadina, obiteljski odnosi, samopouzdanje itd. Za proučavanje prijelaza koji postoje između tih čimbenika i razumijevanje njihovog učinka na mlađe osobe, potrebno ih identificirati sve te aspekte. Individualni rad i rad u grupama pomaže mlađim osobama da se pomire sami sa sobom i s grupom te da započnu vlastiti specifični projekt profesionalnog razvoja.

Prepreke i izazovi

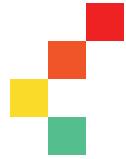
Projekt je uspostavljen prije godinu i pol i trenutačno je u provedbi u regiji Bruxelles. Već u ovoj ranoj fazi projekta mogli smo uočiti i identificirati dva važna problema.

1. Mlada se osoba ne mora vratiti u školu pod svaku cijenu

Potrebno je uzeti u obzir iskustvo škole i društveni status mlađe osobe. U projektu *100% Jeunes* nikada ne prisiljavamo mladu osobu da se vrati školovanju, jer smo svjesni toga da su neke od njih prekinule svoje veze s obrazovnim sustavom. Stoga im nudimo druge mogućnosti: pripravništvo, zaposlenje, kratku strukovnu obuku i osposobljavanje itd. Naš je cilj usmjeriti mladu osobu na osvještavanje njenih vlastitih snaga i na razvijanje resursa kojima može prevladati poteškoće, usprkos kontekstu koji nikada ne poričemo.

2. Potrebno je uzeti u obzir sve aspekte života mlađe osobe

Ponekad se mlađe osobe pridruže projektu i osjećaju se potpuno izgubljeno. Čak i ako je projekt *100% Jeunes* usmjeren na obuku i strukovno osposobljavanje, ponekad mlađoj osobi moramo pomoći i u ostalim aspektima njenog života, kakvi su, primjerice, traženje stana, administrativni problemi, odnos s roditeljima itd. Nemoguće je ignorirati te probleme; stoga, kako bismo postigli pozitivne rezultate, surađujemo s pouzdanim vanjskim partnerima.

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- Neke su nejednakosti tako duboko ukorijenjene u stvarnost mladih osoba da ih je vrlo teško prevladati. Postoje i strukturne nejednakosti koje se javljaju u obiteljima i zajednicama.
- Koncept osnaživanja neće izbrisati ekonomski poteškoće ili rasizam. Ali omogućava nam da te poteškoće osvijestimo. Osvještavanje poteškoća prvi je korak u njihovom prevladavanju – ili čak u njihovom pretvaranju u prednosti.
Na primjer, kada mlada osoba shvati da ima moć odabira, naučit će više o postojećoj socijalnoj potpori i možda saznati za školarinu koja joj može omogućiti povratak obrazovanju.
- Bit ideje osnaživanja je u tome da mlada osoba postane protagonist_ica vlastitog putovanja. Ako mlade osobe roditelji prisiljavaju na odlazak na nastavu, ako ih učitelj_ica kažnjava zbog toga što nisu napisali domaću zadaću, one se neće osjećati uključeno i povezano s obrazovnim sustavom. Ali ako ponovno steknu kontrolu nad vlastitim životom, vjerojatnije je da će pokrenuti konkretne akcije.

Pročitaj i primjeni

Praktično iskustvo odvija se izvan prostora škole. Nositelji provedbe projekta su vanjske udruge i organizacije. Za prilagodbu projekta edukator_ica mora preuzeti vodstvo nad grupom i organizirati aktivnosti. Aktivnosti je moguće organizirati svaki tjedan i moguće je koristiti usluge vanjskih davatelja usluga. Za provedbu aktivnosti nije potrebno mnogo opreme, ali je od ključne važnosti prostorija u kojoj se grupa može sastajati.

Mlade osobe uče se radu u grupi i principima solidarnosti uz individualni nadzor. Potiče ih se na razvoj grupnog projekta i promišljanje o vlastitim potrebama i željama.

Praktično iskustvo 04

INTRA-MUROS

BELGIJA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Jamal Allachi

Organizacija ili institucija

L'Empreinte Scolaire

Odjel, područje

Služba za prevenciju i sigurnost, općina Forest, Bruxelles

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt

jallachi@forest.brussels

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Projekt *Intra-Muros*

Web-poveznica na iskustvo

<http://www.forest.irisnet.be/fr/services-communaux/prevention/lempreinte-scolaire>

Interseksijske osi

- klasne / socio-ekonomiske nejednakosti
- dob / životno razdoblje / djetinjstvo / adolescencija / mladi / starije osobe

Predmetna područja

sport, obrazovanje, slobodno izražavanje

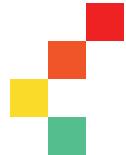
Ciljna skupina (po dobi)

12 - 17 godina

18 - 25 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- osnaživanje individua (mladih, žena, itd.)
- povezivanje svakodnevnih i emocionalnih iskustava (obrazovanje u području glume i umjetnosti i sl.)
- iskustva grupnog učenja s drugima
- povezivanje aktera_ica sa zajednicom (mreže socijalne potpore)
- kontekstni povezivanja (unutar i izvan škole)

Sažetak

Intra-Muros je projekt pod vodstvom službe za medijaciju u školama L'Empreinte scolaire općine Forest u Bruxellesu. Projekt se temelji na opažanju da bez strukovnog obrazovanja i osposobljavanja učenici_e nemaju nikakvih tečajeva niti ponuđenih aktivnosti. Rezultat toga je rizik od odustajanja od nastavka školovanja za tisuće učenika_ca u strukovnom obrazovanju u Bruxellesu. Nadalje, narušeni su odnosi povjerenja unutar škola. Stoga projekt djeluje izvan formalnog obrazovanja i svojom prisutnošću u školama nudi sportske i ostale aktivnosti za slobodno vrijeme kojima se učenici_e mogu baviti za vrijeme školskih odmora. Ove aktivnosti pomažu učenicima_ama da ostanu u školi i da razumiju kako škola može biti i ugodno mjesto za učenje, druženje i osobni razvoj.

Glavni sudionici

Projekt *Intra-Muros* provodi služba za medijaciju u školama L'Empreinte scolaire u sklopu Službe za prevenciju i sigurnost općine Forest. Voditelji_ce te službe prisutni_e su u školama cijelo vrijeme i rade u suradnji s mladima, njihovim obiteljima, učiteljima_cama, ravnateljima_cama škola te, prema potrebi, s drugim socijalnim radnicima_ama.

Datum početka	Datum završetka
2016.	U tijeku

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

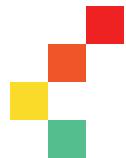
Projekt je rezultat lokalnog konzultantskog sastanka na kojem su se sastali dionici uključeni u obrazovni sustav i raspravljali o školskom okruženju, izgradnji kritičkog razmišljanja i načinima poboljšanja.

Danas je projekt prisutan u tri srednje škole u Bruxellesu: André Thomas i Victor Horta (strukovne škole) te Saint-Vincent-de-Paul (opće i tehničko obrazovanje).

Cilj je projekta odgovoriti na dvije potrebe:

1. U strukovnom obrazovanju postoji problem odsutnosti učitelja_ica. Kada su učitelji_ce odsutni_e s nastave, učenici_e ne ostaju dugo na nastavi i često odu kućama i nakon toga se više ne vrate natrag u školu. Škole nisu ponudile nikakvo rješenje za ovaj problem.
2. U općinama postoji socijalna služba, međutim reakcija ponekad stiže prekasno. Važno je spriječiti mlade osobe da završe na ulici. Stoga je postojala želja za preusmjerenjem ovog socijalnog rada i djelovanjem prema višim instancama sustava.

Projekt naglašava kako su škole mjesto socijalizacije, usvajajući perspektive suprotne odustajanju i povlačenju. Tijekom vremena provedenog u školi učenici_e ne trebaju samo raditi, već i povećati svoj interes za ostajanje u školi i ostvarivanje uspjeha.

Ciljevi

Cilj je projekta potaknuti učenike_ce na ostajanje u školi u određenim školama općine Forest kroz suradnju različitih uključenih dionika. Projekt je posebice usmjeren na izražavanje potreba učenika_ca i grupne aktivnosti kojima se mlade sprečava da vrijeme u kojem nemaju nastavu provode na javnim mjestima.

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

Kroz stalnu prisutnost programskog osoblja u školama projekt *Intra-Muros* nudi različite vrste aktivnosti na dnevnoj osnovi, prilagođenih potrebama i željama mladih.

- Sport je aktivnost bliska svim mladim osobama, koja im omogućuje da vježbaju i razbijstre misli.
- Društvene igre alternativa su koja svakome omogućuje da pronađe aktivnost u kojoj uživa. Doista, sportske aktivnosti nisu prikladne za sve učenike_ce iz higijenskih razloga, pošto mlade osobe nemaju uvijek pristup tuševima.
- Gledanjem dokumentarnih filmova učenici_e se povezuju s nastavom i shvaćaju vrijednost određenih obrazovnih i profesionalnih puteva (praktičnih iskustava predstavljenih u dokumentarnim filmovima na nastavi).
- Razgovor u grupi omogućava mladima raspravu o određenim temama. Važno je osnažiti mlade da izražavaju svoja mišljenja u grupi i da se pritom osjećaju ugodno.

Te različite aktivnosti omogućuju učenicima_ama da se usredotoče na sebe, pružajući im priliku da se izraze ističući pritom važnost grupnih aktivnosti i solidarnosti.

Financiranje i resursi

Projekt je inicijalno podržao Program za sigurnost i prevenciju i BPS (Služba prevencije i sigurnosti u Bruxellesu) Danas ga financira regija Bruxelles putem organizacije koja djeluje u javnom interesu, službe *Ecole de perspective Brussels*.

Ljudski resursi dodijeljeni projektu: Tri osobe u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE).

Rezultati i učinak

Zahvaljujući ovom projektu, 6000 učenika_ca po semestru nije završilo na ulici te su zbrinuti_e u tri škole u kojima su se odvijale aktivnosti projekta *Intra-Muros*.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Ovaj su projekt postavili dionici izvan škole: služba za prevenciju koja je postavila moderatore u svaku školu uključenu u projekt. Ova metodologija omogućuje službi za prevenciju održavanje veze učenika_ca sa školom i predviđanje rizičnih situacija, posebice među mlađim osobama koje su posebno izložene riziku od odustajanja od školovanja zbog prethodnih školskih ili obiteljskih iskustava ili drugih čimbenika.

Na početku godine projekt je predstavljen nastavničkom osoblju u različitim školama, nakon čega se započelo sa stvaranjem okoline povjerenja na dnevnoj bazi. To je projekt koji mora biti dugoročan kako bi bio svrhovit i učinkovit. Sudionici_e u projektu moraju surađivati i razmjenjivati informacije kako bi se unaprijed ublažile tenzije i sukobi i smanjio rizik od napuštanja školovanja.

Služba *L'Empreinte Scolaire* sa svojim je moderatorima_cama postala veza između škole, mlađih i obitelji. Dobra suradnja između različitih dionika omogućuje brze i učinkovite odgovore.

Prepreke i izazovi

Najveća poteškoća leži u tome kako dionici projekta razumiju projekt. U početku se propitivala važnost projekta. Primjerice, zašto postaviti obrazovne djelatnike_ce u škole u kojima već postoji to osoblje? To, međutim, nije isti posao: ti obrazovni djelatnici_e nisu uvjetovani na isti način (imaju manje administrativnih prepreka i mogu poduzimati više aktivnosti). Edukatori_ce projekta *Intra-Muros* stoga nose posebne majice za razlikovanje od obrazovnog osoblja škole.

Bilo je teško i izazovno uspostaviti okruženje povjerenja između javnih službi, učitelja_ica, ostalih socijalnih radnika_ca, mlađih osoba, njihovih obitelji itd. Ali nakon što su se ti odnosi uspostavili, rezultati su se pokazali iznimno pozitivnim.

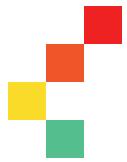
Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- Projekt koji je postavljen u općini Forest trebao bi se proširiti na ostale općine u regiji Bruxellesa, ali trenutačno je to jedina općina koja je postavila takvu inicijativu.
- Izgradnji odnosa povjerenja s dionicima potrebno je posvetiti brigu i pažnju.

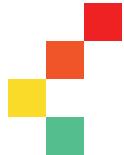
Pročitaj i primjeni

Učitelji_ce i nastavnici_e otkrit će druge načine rada s učenicima_ama: Učenici_e će biti opušteniji_e i razumjeti vrijednost škole. Ako nastavničko osoblje škole ne želi biti uključeno u aktivnosti, one će i dalje biti djelotvorne. U idealnom slučaju nastavničko osoblje škole surađivat će s edukatorima_cama projekta kako bi se učenicima_ama pružila sveobuhvatna podrška.

Mlade osobe imat će dodatni razlog za ostajanje u školi osim onog obrazovnog. Naučit će se vrijednostima poput solidarnosti, osnaživanja i osobnog razvoja. Naučit će biti dio grupe. Naučit će i izraziti svoje strahove potrebe. Dijalog je ključ. Ako svi dionici projekta uzajamno surađuju, rezultati će biti pozitivni za sve.

Za provedbu aktivnosti pedagozi moraju biti kreativni, ali nije potrebna nikakva posebna oprema. U idealnom slučaju dovoljno je nekoliko društvenih igara i sportskih rekvizita.

Praktično iskustvo 05 ŠKOLE RAZLIČITIH JEDNAKOSTI HRVATSKA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Marija Bratonja

Organizacija ili institucija

Ekonomski fakultet Vukovar

Odjel, područje

Srednja škola, izvannastavne aktivnosti, digitalna i međukulturalna pismenost.

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt

marija.bratonja@skole.hr

Telefon

+385 915 428 639

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Škole različitih jednakosti

Web-poveznica na iskustvo

http://ss-ekonomski-vu.skole.hr/eu_projekti/_kole_jednakih_razli_itosti

Interseksijske osi

- migracije / podrijetlo / izbjeglice
- religijska raznolikost i različita uvjerenja
- interkulturnost / etnička i rasna raznolikost / rasizam
- klasne / socio-ekonomski nejednakosti

Predmetna područja

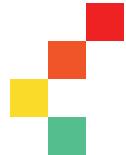
multikulturalizam, identiteti, stereotipi i predrasude, zajednica

Ciljna skupina (po dobi)

15 - 18 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- osnaživanje individua (mladih, žena, itd.)
- konteksti povezivanja (unutar i izvan škole)

Sažetak

Cilj je projekta povećavanje mogućnosti i kapaciteta učenika_ca škole (i odgojno-obrazovnog osoblja uključenog u projekt) poboljšanjem multikulture pismenosti za razrješavanje kulturnih i općenitih sukoba, konflikata, diskriminacije, stereotipa i predrasuda i za promicanje multikulturalizma, tolerancije i prihvaćanja različitosti s jednim ciljem za budućnost – interkulturalnost.

Glavni sudionici

- Osnovna škola Nikola Tesla
- Učilište Studium
- Srednje škole:
  - Ekonomski škola Vukovar
  - Ekonomski i trgovачki škola Ivana Domca, Vinkovci

Datum početka

30.11.2017.

Datum završetka

30.11.2019.

POJEDINOSTI O PROJEKTU

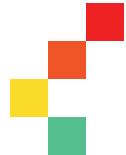
Kontekst praktičnog iskustva

U međunarodnim ispitivanjima hrvatski su učenici_e pokazivali_e prosječne i ispodprosječne rezultate u gotovo svim vrstama pismenosti, a slabije su rezultate postizali_e učenici_e s invaliditetom i učenici_e iz obitelji s nepovoljnijim ekonomskim, socijalnim i kulturnim statusom te učenici_e škola koje su slabije opremljene informatičkom i komunikacijskom tehnologijom i s loše opremljenim knjižnicama. Zemljopisno područje škola uključenih u program osobito je specifično i multikulturalno jer se nastava odvija na jezicima i pismima nacionalnih manjina – srpske, rusinske, mađarske i ostalih nacionalnih manjina. To je istinsko multikulturalno okružje u pravom smislu te riječi. To je područje (istočni dio Hrvatske, u blizini granice sa Srbijom) koje je bilo teško pogodeno ratom 90-ih i na kojem još uvijek nisu do kraja razriješeni problemi prošlog sukoba, što utječe na svakodnevni život mladih, ostavljajući plodno tlo za netoleranciju i mržnju između Hrvata i Srba.

Aktivnosti projekta usmjerene su na taj specifični problem, s ciljem razvoja interkulturalnih vještina i izgradnje školske zajednice u kojoj se nitko ne osjeća isključeno i nedobrodošlo.

Ciljevi

Cilj je projekta ojačati mogućnosti i kapacitete učenika_ca škole (i odgojno-obrazovnog osoblja uključenog u projekt) unaprjeđenjem multikulture pismenosti za razrješavanje kulturnih i općenitih sukoba, konflikata, diskriminacije, stereotipa i predrasuda i za promicanje multikulturalizma, tolerancije i prihvaćanja različitosti s jednim ciljem za budućnost – interkulturalizam.

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

Izvannastavna aktivnost „Interkulturalci“ osmišljena je kroz seriju radionica usmjerenih na učenje o predrasudama i stereotipima, osobnim i obiteljskim povijestima, poticanju i njegovanju dijaloga i suradnje između mladih osoba svih nacionalnosti, promicanju kulturne raznolikosti i dobrobiti koje se dijele u zajednici te učenja o različitim kulturama i tradicijama.

Metode uključuju vođene diskusije, u parovima i u radnim grupama, plenumske rasprave, debate i projekcije filmova. Učenici_e su obilježili posebne datume kao što su Svjetski dan Roma, Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta, Dan sjećanja na žrtvu Vukovara. Učenici_e su također odlazili na terenske aktivnosti poput posjeta drugoj školi, drugom gradu ili muzeju tijekom kojih su učili_e o multikulturalnosti. Pritom se u obzir uzimao poseban kontekst područja srpsko-hrvatsko ratnog sukoba i činjenica da na tom području žive različite nacionalne manjine od kojih je najveća srpska nacionalna manjina.

Financiranje i resursi

Europski socijalni fond.

Rezultati i učinak

Rezultati su pokazali da su učenici_e imali priliku razgovarati o vlastitim identitetima i identitetima drugih učenika_ca te o njihovim osobnim i obiteljskim povijestima. Učenici_e su se učili_e prepoznavanju, usporedbi i analizi različitih identiteta i njihovih dimenzija (osobnih, grupnih, etničkih, društvenih, kulturnih itd.) Usvojili_e su stav uključivosti prema drugima i razvili vještine kritičkog sagledavanja i razmatranja povijesti iz više perspektiva. Učenici_e su učili_e o stereotipima i predrasudama, važnosti međuetničkog dijaloga i suradnje te o drugim kulturama i običajima. Osim toga, naučili_e su i kako povezati predrasude i stereotipe s govorom mržnje online, o njegovim posljedicama te o načinima za prepoznavanje i sprečavanje istog.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Aktivnosti projekta usredotočene su na stvaranje podržavajućeg i uključivog okruženja u školama i rješavanju problema diskriminacije na osnovi nacionalnog, etničkog ili vjerskog podrijetla. Diskriminatorno i isključivo okruženje te neprijateljski odnosi između učenika_ca mogu voditi mržnji i nasilju koji uzrokuju da se učenici_e ne osjećaju dobrodošlo u svojim školama, posebice učenici_e različitih nacionalnih manjina. Projekt je povećao svijest o važnosti suživota i njegovanja kulture tolerancije i prijateljstva prihvaćanjem i uvažavanjem kulturnih i nacionalnih različitosti te ljudskih prava, čime se stvara ugodno okruženje za rad i učenje u školi za sve buduće generacije učenika_ca, nastavnika_ca i odgojno-obrazovnog osoblja svih kultura i nacionalnosti.

Prepreke i izazovi

Ne postoje prepreke za rad s mladima. Pošto je projektom predviđena serija vježbi za učitelje_ice i pedagoge_inje, zbog manjka interesa problem je bio u pronalaženju osoba zainteresiranih za sudjelovanje u tim vježbama.

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- Projekt se može primijeniti na različita multikulturalna okruženja koja imaju specifičan problem s netolerancijom prema različitim nacionalnim, vjerskim ili etničkim manjinama.
- Učenicima_ama je omogućio uvid u različitosti i sličnosti te im pomogao u stvaranju uključivih okruženja.

Pročitaj i primjeni

Moguće je prilagoditi i provesti jednu, nekoliko ili sve aktivnosti ovog praktičnog iskustva. Projekt se sastoji od nekoliko radionica za učenike_ce, koje se sve (ili neke od njih) mogu provesti tijekom redovne nastave ili kao izvannastavna aktivnost. Trajanje aktivnosti može se prilagoditi.

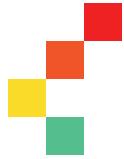
Aktivnosti:

Identitet i grupa: učenici_e na papiriće zapisuju odgovor na pitanje „Tko sam ja?“ i zatim uklanjaju, odnosno zadržavaju papiriće s identitetima prema važnosti koju za njih imaju ti identiteti. Nakon toga kroz „oluju ideja“ učenici_e navode što više grupe kojima možemo pripadati. Zatim slijedi zadatak u kojem dvije grupe izrađuju dvorac od papira i nakon izrade pogledaju svoj i dvorac druge grupe te procjenjuju koji im se više sviđa. Svaka grupa odlučuje što želi napraviti s dvorcem druge grupe. Nakon svakog zadatka nastavnik_ica vodi diskusiju o specifičnim pitanjima koja se mogu prilagoditi određenoj grupi ili kontekstu.

Obiteljska povijest i migracije: ova aktivnost teži podizanju svjesnosti multikulturalnih zajednica. Učenici_e izrađuju i predstavljaju vlastita obiteljska stabla i prate linije migracija kroz prošlost svoje obitelji, otkrivajući međusobne sličnosti i razlike. Na kraju se izrađuje karta sa svim linijama migracija i nastavnici_ce vode raspravu sa specifičnim pitanjima.

Stereotipi i predrasude: u uvodnoj aktivnosti učenici_e dobiju papiriće s imenima životinja i imaju zadatku pronaći svoju grupu imitiranjem životinjskih zvukova. Nakon ovog zadatka otvaraju se pitanja za raspravu o osjećajima pripadnosti. U središnjoj aktivnosti svaki_a učenik_ca dobije karticu s ulogom i pomiciće se po liniji prema naprijed ili natrag, ovisno o izjavama koje čita njihov_a nastavnik_ica. Izjave i uloge mogu se prilagoditi specifičnom kontekstu. Nastavnik_ica također postavlja pitanja kojima potiče raspravu o osjećajima koji se javljaju za vrijeme te vježbe i povezuje vježbu sa stereotipima i predrasudama.

U sklopu projekta planirana je i projekcija filma. Moguće je prikazati različite (kratke) filme koji se tiču određenih tema radi pokretanja diskusije s konkretnim pitanjima.

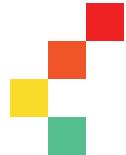

Debate uključuju neke od sljedećih tema: brak između osoba različitih religija, pozitivna diskriminacija manjina, suživot s romskim obiteljima i slično. Teme se mogu razlikovati ovisno o tome na što nastavnik_ica želi ukazati.

Uz radionice koje uključuju manje istraživanje o obiteljskoj povijesti i povijesti zajednice, projekt se može proširiti većim istraživanjem, prilagođenim dobi i interesu učenika_ca, vremenu predviđenom za provedbu aktivnosti i tehničkim vještinama i sposobnostima učenika_ca, nastavnika_ca i škola. Neki su od primjera: istraživanja nekih od najstarijih kuća u gradu i povijesti osoba i obitelji koje su tamo živjele, zašto su se ljudi promijenili, koji je bio njihov društveni status, što su učinili za svoju zajednicu itd. Učenici_e mogu izraditi i videodokumentaciju o temi ili prikupljati fotografije za izradu obiteljskog stabla, istražujući običaje toga doba, imajući na umu različito vrijeme i različite kulture.

References and external links

- http://ss-ekonombska-vu.skole.hr/eu_projekti/_kole_jednakih_razli_itosti
- <https://view.genial.ly/5edfadf1e97c880d835ee797/presentation-govor- mrznje-na-internetu>

Praktično iskustvo 06 PROGRAM "KORAK DALJE" HRVATSKA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Martina Šimunić

Organizacija ili institucija

Ambidekster klub

Odjel, područje

nevladina udruga, udruga civilnog društva, obrazovanje i rad s mladima

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt

martina@ambidekster.hr

Telefon

+38599 368 1838

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Program Korak dalje program je za osnaživanje, edukaciju i podršku u procesu zapošljavanja i socijalne uključenosti mlađih pripadnika NEET populacije i drugih mlađih osoba u riziku od socijalne isključenosti.

Web-poveznica na iskustvo

<http://www.ambidekster.hr/hr/pocetna/>

Interseksijske osi

- interkulturnost / etnička i rasna raznolikost / rasizam
- funkcionalna različitost / invaliditet
- klasne / socio-ekonomski nejednakosti
- dob / životno razdoblje / djetinjstvo / adolescencija / mlađi / starije osobe

Predmetna područja

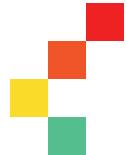
obrazovanje i socijalna politika, socijalna uključenost, zapošljavanje mlađih

Ciljna skupina (po dobi)

15 - 29 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- osnaživanje individua (mladih, žena, itd.)
- iskustveno učenje (projekti, učenje kroz praksu, kreativne aktivnosti...)
- iskustva kolaborativnog učenja s drugima
- mentor_ice volonteri_ke koji_e individualno rade sa sudionicima_ama mlađe su zaposlene osobe

Sažetak

Program *Korak dalje* osmišljen je za osnaživanje i poticanje mladih, posebice mladih s NEET statusom, na razvoj profesionalnih karijera stjecanjem vještina koje su konkurentne na tržištu rada, ili ostankom i/ili povratkom u obrazovni sustav ili prekvalifikacijom uz sveobuhvatnu stručnu podršku.

Glavni sudionici

- Centar za socijalnu skrb Zagreb
- Hrvatski zavod za zapošljavanje
- strukovne škole – Industrijska strojarska škola, Veterinarska škola, Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
- Hrvatski savez udruga za mlađe i studente s invaliditetom
- lokalni poduzetnici_e (povremeno)

Datum početka

2014.

Datum završetka

U tijeku

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

Hrvatska spada u države s najvećim udjelom mladih koji su nezaposleni i nisu dio obrazovnog sustava ili sustava strukovnog usavršavanja. Odustajanje od obrazovnog sustava, kao i nezaposlenost, smanjuju prilike i životne izglede mladih, te vode ovisnosti, otuđenju i sumnji u sebe i u druge ljude, socijalne institucije i sustave.

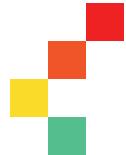
U slučaju mladih čije su životne okolnosti dodatno otežane invaliditetom ili nedovoljnom podrškom obitelji, prijatelja_ica, škole ili lokalne zajednice, ili zbog problema i poremećaja u ponašanju (hiperaktivnost, nepoštivanje autoriteta, agresija, loše ocjene u školi, ili anksioznost, depresija, povlačenje i sl.), ili ako su te mlađe osobe u sukobu sa zakonom, potrebno im je pružiti kontinuiranu profesionalnu podršku kako bi se one vratile obrazovanju ili pronašle posao i snašle se u novom poslovnom okruženju.

Stoga, uz aktivnosti usmjerenе izravno na mlađe u NEET statusu, program *Korak dalje* uključuje i preventivne aktivnosti informiranja, edukacije i osnaživanja mladih osoba izloženih visokom riziku od socijalne isključenosti, kako je prethodno navedeno.

Ciljevi

Opći cilj programa Korak dalje jest osnaživanje mladih osoba u visokom riziku od socijalne isključenosti i općenitoj populaciji mladih od 15 do 24 godine u stjecanju znanja i vještina koje će povećati njihove šanse za zapošljavanje.

- povećanje razine informiranosti (ili znanja) mladih sudionika_ca Kluba za zapošljavanje
- stjecanje znanja o pisanju životopisa i prijava za posao prema uvjetima oglasa za posao
- poboljšanje komunikacijskih vještina s naglaskom na vještine samoprezentacije

- povećanje razine znanja korisnika_ca o aktivnom i produktivnom istraživanju poslovnih prilika i ponuda na tržištu rada
- osnaživanje mladih osobe u prepoznavanju vlastitih sposobnosti, resursa i prednosti

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

Tijekom rada sa sudionicima_ama svakoj se mlađoj osobi pristupa individualno, naglašavajući i potičući njene prednosti i sposobnosti i poštujući njene želje po pitanjima izbora profesionalne karijere. Korisnike_ce se potiče na sudjelovanje u svim dijelovima i aktivnostima projekta, od izražavanja vlastitih potreba i interesa do stjecanja znanja i učenja vještina te procjene učinkovitosti projekta (evaluacije).

Mlade se korisnike_ce potiče na sudjelovanje u aktivnostima za promicanje projekta i podizanje svijesti o projektu u javnosti i među poslodavcima_kama, s namjerom stjecanja dodatnog znanja i vještina, održavajući motivaciju i zanimanje korisnika_ca i potičući ih na aktivni pristup i preuzimanje odgovornosti u traženju posla.

Financiranje i resursi

Projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlađe i socijalnu politiku. Donatori se mijenjaju ovisno o pozivima za dodjelu bespovratnih sredstava.

Rezultati i učinak

Mladi_e mentori_ce educirani_e su za svoju mentorsku ulogu i povezani_e su s mentoriranim mladim osobama iz NEET populacije kako bi im mogli_e pružiti podršku. Podrška kolega_ica i mentora_ica volontera_ki iznimno je motivirajuća i ima pozitivan učinak i na korisnike_ce programa i na same mentore_ice.

Sudionike_ce se uči kako da napišu životopis ili se prijave na oglas za radno mjesto i/ili se pripreme za povratak/ostanak u obrazovnom sustavu radi povećanja vlastite konkurentnosti na tržištu rada.

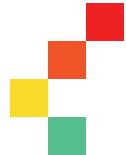
Sudionici_e su također informirani o mogućnostima povećane konkurentnosti na tržištu rada kroz stjecanje znanja i vještina povezanih sa zapošljavanjem i/ili povratkom/ostankom u obrazovnom sustavu ili sustavu strukovnog usavršavanja.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Program cilja na mlađe osobe u riziku od ranog napuštanja školovanja i pruža im odgovarajuću podršku za osnaživanje i motiviranje za nastavak obrazovanja. Cilj programa je uključiti mlađe osobe iz različitih grupa koje su u riziku od socijalne isključenosti, kao što su, primjerice, osobe s invaliditetom, mlađe osobe s problemima u ponašanju ili u sukobu sa zakonom. Uzima u obzir različite osi moguće socijalne isključenosti i usvaja individualni pristup prema svakom sudioniku.

Prepreke i izazovi

Ne postoji baza podataka o mlađim osobama u NEET populaciji. Proces uključivanja i prepoznavanja tih osoba suočava se s izazovom motivacije, suradnje lokalne zajednice s institucijama i prepoznavanja programa unutar lokalne zajednice.

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- Uključivanje, umrežavanje i suradnja s lokalnom zajednicom u obliku pozivanja korisnika_ca i uključivanja mladih članova_ica NEET populacije u zajednici od iznimne je važnosti.
- Za kvalitetan rad s mladima u NEET populaciji potreban je sveobuhvatan i individualni pristup radi povećanja socijalne uključenosti i upotrebe svih resursa i sposobnosti mlađe osobe uključene u projekt.
- Rezultati pokazuju kako je podrška kolega_ica i mentora_ica volontera_ki iznimno motivirajuća i ima pozitivan učinak i na korisnike_ce programa i na same mentore_ice.

Pročitaj i primjeni

U ovom projektu važna je suradnja s različitim dionicima i uključuje međusektorsku suradnju. Udruga fokusirana na rad s mladima glavni je dionik projekta. Povezuje centar za socijalnu skrb, različite srednje škole, nacionalni zavod za zapošljavanje, Hrvatski savez udruga za mlade i studente s invaliditetom, kao i lokalne poduzetnike_ce. Program je moguće prilagoditi kako bi se uključili_e dionici važni za lokalni kontekst, primjerice, suradnja s malim lokalnim poduzećima ili različitim poslodavcima ili udrugama za mlade.

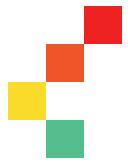
Ukratko, provedene aktivnosti uključuju:

Obrazovne i razvojne aktivnosti, uključujući i radionice/obuke za razvoj komunikacijskih vještina, vještina prezentacije, samozastupanja/asertivnosti i radionice osobnog rasta i razvoja – s temama vlastitih prednosti i resursa, motivacije, osobne odgovornosti i razvoja profesionalnog identiteta i karijere.

Aktivno istraživanje tržišta rada, pronalaženje poslovnih prilika (proaktivni pristup slanjem otvorenih prijava, prijavom na natječaje, odlazak na intervju), pomoći i podrška mladima u NEET populaciji da ostanu i/ili se vrate u osnovnoškolsko ili srednjoškolsko obrazovanje; uspostavljanje podržavajuće socijalne mreže, kontinuirana podrška mentora_ica volontera_ki (studenata_tica i/ili mladih zaposlenih osoba zainteresiranih za volontiranje i pružanje podrške mlađim osobama pri traženju posla), individualne konzultacije i suradnja s poslodavcima_kama.

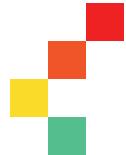
Projekt obuhvaća i savjetovanja i podršku za obitelji ili skrbnike_ce mladih osoba koji su u riziku od socijalne isključenosti te razmjenu informacija i umrežavanje s drugim dionicima (udrugama, institucijama, poslodavcima_kama i sl.) iz lokalne zajednice. Pošto u projektu sudjeluju različiti dionici, svaka škola ili udruga može izabrati one dionike važne u njihovoј lokalnoj zajednici kako bi se mladima pomoglo da ostanu u obrazovnom sustavu ili da pronađu posao.

Važnost ovog projekta leži u ključnoj suradnji između dionika i kontinuiranoj podršci mladima u kombinaciji s obrazovanjem. Ako nije moguće uključiti sve dionike: svaka škola ili udruga može odabrat dionike koji su važni za njihova pitanja i s kojima može ostvariti suradnju. Moguća je provedba i samo nekih aktivnosti kao što su radionice ili konzultacije ako nije moguća provedba svih dijelova programa.

References and external links

<http://www.ambidekster.hr/hr/programi-i-projekti/korak-dalje/>

Praktično iskustvo 07

PRIDRUŽI SE IGRI POLJSKA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Karolina Pisz

Organizacija ili institucija

Fundacja Laboratorium Zmiany

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt   Telefon

k.pisz@laboratoriumzmiany.org   +48606200967

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Pridruži se igri

Interseksijske osi

- rodna ravnopravnost
- klasne / socio-ekonomske nejednakosti
- dob / životno razdoblje / djetinjstvo / adolescencija / mladi / starije osobe

Ciljna skupina (po dobi)

12 - 17 godina

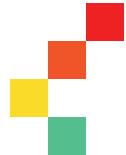
Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

- osnaživanje individua (mladih, žena, itd.)
- iskustveno učenje (projekti, učenje kroz praksu, kreativne aktivnosti...)
- povezivanje aktera_ica sa zajednicom (mreže socijalne potpore)

Sažetak

Cilj je povećati interes mladih djevojaka u dobroj skupini od 15 do 16 godina za „muška“ zanimanja pri izboru karijere. Razlozi za nizak udio žena u „muškim“ zanimanjima leže u nepovjerenju u vlastite sposobnosti i slabom poznавanju tržišta rada. U dobi između 15 i 16 godina donosi se odluka o profilu srednjoškolskog/strukovnog obrazovanja i nastavku profesionalne karijere.

Rješenje obuhvaća uključivanje djevojčica u aktivnosti u kojima imaju priliku eksperimentirati, stjecati znanja, postavljati pitanja i definirati svoje jake strane. Osnovni dio praktičnog iskustva su stvaranje vlastite igre o „muškim“ zanimanjima koja se odvija u javnom prostoru i sastanci sa Superženama (ženama koje se bave „muškim“ zanimanjima).

Glavni sudionici

- škole
- savjetnici_e za karijeru
- superžene – žene koje se bave „muškim“ zanimanjima

Datum početka

01.04.2018.

Datum završetka

30.07.2018.

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

Istraživanje provedeno u Poljskoj pokazalo je kako je segregacija na osnovi roda na tržištu rada vrlo vidljiva. Može se sagledati u svjetlu toga da u svakoj fazi formalnog obrazovanja postoji značajna razlika u izborima koji se nude mladim muškarcima i ženama, što rezultira različitim odabirima profesija. Međutim, čak i u slučajevima kada žene i muškarci završe sličnu izobrazbu, postoje karakteristične razlike u profesionalnim ulogama koje se preuzimaju nakon završetka obrazovanja.

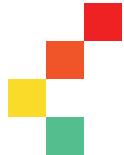
Učinci su ove podjele viša stopa nezaposlenosti i niže plaće žena. Usprkos (prema zakonu) jednakom pravu na pristup različitim poljima obrazovanja, mlade djevojke još uvijek moraju birati karijeru „pomoćnice u trgovini“ umjesto „rukovateljice bagera“. Za djevojčice u težoj socio-ekonomskoj situaciji, osjećaj ekonomske neovisnosti od velike je važnosti. Ako same nisu uvjerene da će im obrazovanje omogućiti postizanje viših plaća, u težim će situacijama (trudnoća, nedostatak finansijske podrške obitelji) – odlučiti napustiti obrazovanje.

Ciljevi

Cilj je ovog praktičnog iskustva povećati interes mlađih djevojaka u dobnoj skupini od 15 do 16 godina za „muška“ zanimanja pri izboru karijere.

Ciljevi:

- promjena percepcije mlađih djevojaka o vlastitim vještinama i ulozi žene u društvu
- povećanje znanja o funkciranju modernog tržišta rada među mlađim djevojkama
- jačanje osjećaja samoregulacije (osjećaja kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama) u mlađih djevojaka

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

Ovo praktično iskustvo prilika je za sudionice da preispitaju vlastite stavove o svojim predispozicijama i da same uče o suvremenom tržištu rada, s posebnim fokusom na „muška“ zanimanja.

Sastoje se od dvije komponente:

1. Upoznavanja „uzora“ koje ćemo zvati „superžene“, drugim riječima žena koje rade u „muškim“ zanimanjima – u svrhu dekonstrukcije stereotipa, učenja o njihovom profesionalnom razvoju i upoznavanja s njihovim svakodnevnim poslom.
2. Stvaranje vlastite grupne igre u javnom prostoru o „muškim“ zanimanjima za samostalno stjecanje informacija o tim zanimanjima, eksperimentiranje i mogućnost doživljaja iskustva neuspjeha i uspjeha u sigurnim uvjetima, iskušavanje novih vještina (lemljenje, i sl.), jačanje osjećaja samoregulacije i samopouzdanja, primjećivanje i imenovanje vlastitih vještina i učenje o stereotipima i o tome kako smanjiti njihov utjecaj. Igra se stvara tijekom radionica na kojima s pomoću metode „dizajna razmišljanja“ (eng. *design thinking*) za razvoj ideja i testiranje igre, tijekom kojih sudionice mogu vježbati i definirati svoje vještine, jake strane i sl. Sudionice igru stvaraju za svoje vršnjakinje – iz škole ili iz najbliže okoline.

Financiranje i resursi

Europski socijalni fond (ESF) – inovacija za tržište rada

Rezultati i učinak

Za mlade djevojke:

- učenje o suvremenom tržištu rada, posebice o „muškim“ zanimanjima i o tome koliko mogu zarađivati tim zanimanjima i učenje o pretraživanju informacija o tržištu rada
- tijekom sudjelovanja u igri suočavaju se sa svojim uvjerenjima o vlastitim predispozicijama/vještinama
- definiranje vlastitih talenata, jakih strana, vještina i potencijala
- jačanje osjećaja samoregulacije

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Prepostavljamo da što više mlade djevojke znaju o mogućnostima i potrebama na tržištu rada, to će veće biti njihove šanse za zapošljavanje. Ako su manje uvjerene u to da postoje vještine koje su „tipične“ za muškarce/žene ili ne vjeruju u klasičnu „ulogu žene“, neće ograničavati svoje izvore karijere.

Formalno ne postoje prepreke za mlade djevojke u izboru željene profesije. Nažalost, način na koji se one odgajaju u našoj kulturi ograničava njihov izbor: obično ih se ohrabruje prema društvenim/humanističkim područjima/zadacima i obično nemaju iskustva učenja o tehničkim područjima. Također imaju ideje o društvenoj ulozi žene, koje snažno utječu na njihov izbor. Primjerice, mogu odlučiti završiti srednjoškolsko obrazovanje kada se žele udati i osnovati obitelj. Osjećaj samoregulacije i vrednovanje vlastitog obrazovanja vrlo su važni za djevojčice koje se nose s težim ekonomskim i važnim životnim situacijama (poput trudnoće).

Prepreke i izazovi

1. Niska razina motivacije Rješenja: sastanci u prijateljskoj atmosferi između radionica, razgovori s grupom i postavljanje novih pravila/smjerova suradnje, održavanje odnosa: redovna razmjena poruka i e-pošte sa sažetkom iskustava / stečenih znanja / otkrivenih vještina.
2. Nerealna ideja za igru, njeni pojedinačni elementi čine se nemogućim za provedbu. Rješenja: testirati ideju/element što je prije moguće.
3. Djevojčice ne vide prednosti („nije to za mene“). Rješenja: prikladan jezik tijekom uključivanja u projekt, poruke razumljive potencijalnim korisnicama i razumljivost komunikacije.

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- sposobnost identifikacije diskriminatornih mehanizama u profesionalnom i društvenom okruženju
- proširivanje područja interesa

Čak i ako se djevojčice ne odluče za zanimanja u kojima dominiraju muškarci, mogućnost da same organiziraju događaj, gdje imaju više odgovornosti nego obično, može pozitivno utjecati na njihov osjećaj samoregulacije, samopouzdanja i djelovati kao poticaj u drugom polju, gdje će se odlučiti za izazove za koje se ranije ne bi odlučile.

Pročitaj i primjeni

Za učitelje_ice i mlade

A) Učitelji_ce pripremaju demonstracijske ploče za pisanje i markere.

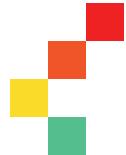
Zadatak je svakog_e učenika_ce da na ploči nacrti vlastiti lik i zatim ga zamijeni s informacijama o tome što koji dio tijela može doslovno i metaforički pridonijeti njihovom izboru karijere – primjerice, noge – lći će i napraviti to, oči – vidjet će, provjeriti informacije, itd.

Svaki_a učenik_ca predstavlja svoj profil, a učitelji_ce ga dodaju u bazu podataka i najavljuju da će se njihovi profili povremeno ažurirati nakon sljedećih sastanaka. Rasprava: Reći učenicima_ama da kroz ovu aktivnost prepoznajemo i identificiramo njihove trenutačne sposobnosti te identificiramo što može biti korisno.

B) Učitelj_ica priprema 30 kartica s opisima različitih osoba koji rade na različitim poslovima. Na slici bi trebala biti fotografija osobe, naziv zanimanja i kratki opis.

Pravila: rodna ravnoteža, neobična zanimanja (nutrpcionizam, visinski radovi, i sl.)
Učitelj_ica dijeli kartice učenicima_ama i kada su spremni_e čita opise naglas, postavljajući im sljedeća pitanja:

1. Što mislite o tome? Što vas je iznenadilo?
2. Odaberite jednu osobu i recite kako zamišljate karijerni put te osobe?
3. Koje je prepreke ta osoba morala prevladati? Kako su te prepreke povezane s rodom?

Praktično iskustvo 08 **PUTOKAZI ZA KARIJERU** POLJSKA

KONTAKT

Ime osobe za kontakt ili reference

Marzena Szary

Organizacija ili institucija

Fundacja Jestem Tu, Publiczne Gimnazjum nr 1 (Szkoła Podstawowa nr 1 w Pszczynie),
Publiczne Gimnazjum w Pawłowicach

Odjel, područje

Ślask

Adresa e-pošte osobe ili organizacije za kontakt **Telefon**
jestemtufundacija@gmail.com **662968907**

OSNOVNE INFORMACIJE O PRAKTIČNOM ISKUSTVU

Naziv praktičnog iskustva

Drogowskazy kariery / Putokazi za karijeru

Web-poveznica na iskustvo

<https://www.facebook.com/FundacjaJestemTu>

Intersekcijos osi

- klasne / socio-ekonomske nejednakosti
  - dob / životno razdoblje / djetinjstvo / adolescencija / mladi / starije osobe
  - savjetovanje za razvoj karijere

Ciljna skupina (po dobi)

12 - 17 godina

Inovativne metodologije upotrijebljene u praksi

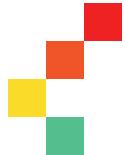
- iskustveno učenje (projekti, učenje kroz praksu, kreativne aktivnosti)

Glavni sudionici

Učenici_e 7. i 8. razreda Prve osnovne škole Pszczynie, te posljednji učenici_e tih razreda sada zatvorene Prve srednje škole Pszczynie i Srednje škole Pawłowice.

Datum početka
01.09.2017.

Datum završetka
31.07.2018.

POJEDINOSTI O PROJEKTU

Kontekst praktičnog iskustva

Ideja projekta *Putokazi za karijeru* proistekla je iz potrebe za uključivanjem mladih u aktivnosti za dobrobit školske zajednice, za smanjivanje izostanaka s nastave i pobuđivanja njihovog osjećaja samoregulacije (osjećaja kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama).

Zatvaranje gimnazije (srednje škole) i prijelaz u potpuno drugu formu obrazovanja uzrokovalo je mnogo nedoumica u izborima obrazovanja mladih i zamjetno povećanje straha i nesigurnosti mladih u vlastitu budućnost. Ovo se izravno odražava u neredovitom pohađanju nastave.

Aktivnosti su usmjerenе na mlađe osobe s lošim ocjenama i problemima s pohađanjem nastave. Prepoznavanje vlastitog potencijala i talenta može izravno doprinijeti većoj motivaciji i pronalaženju značenja u pohađanju nastave te integriranju sudionika_ca i ublažavanju njihovih strahova od promjene.

Ciljevi

Aktivnosti su usmjerenе na poticanje, prepoznavanje i razvijanje njihovih interesa i talenata upoznavanjem s odabranim zanimanjima i oblikovanjem pozitivnih stavova prema radu i obrazovanju. Pružena je podrška učenicima_ama u njihovoј pripremi za svjestan i samostalan odabir sljedeće faze obrazovanja i karijere, uzimajući u obzir njihove interese i talente.

Opis i provedba aktivnosti u pogledu inovativnih metodologija

Projekt obuhvaća nekoliko područja:

1. Individualne konzultacije i intervjuje podrške sa savjetnikom_com za zapošljavanje i karijeru. Ciljevi: podrška i motivacija za djelovanje, utvrđivanje vlastitih profesionalnih predispozicija, podrška kroz razgovor.
2. Mjesečne grupne radionice Kroz vlastito iskustvo učenici_e otkrivaju svoje jake strane, primaju pozitivne povratne informacije od grupe, vježbaju samoprezentaciju, otkrivaju svoje resurse, postavljaju ciljeve za karijeru itd.
3. Sastanci s poslodavcima_kama organizirani su kao dio Nacionalnog dana karijera u listopadu, čime se sudionike_ce potiče da slijede svoje strasti u školi i da se otvore novim iskustvima.
4. Posljednja faza projekta – za one koji su voljni to učiniti – jest osnivanje stvarnog poduzeća u kojem će se iskoristiti talenti pojedinačnih sudionika_ca.

Zadatke su proveli učitelji_ce koji_e se bave savjetovanjem za razvoj karijere.

Financiranje i resursi

Cijeli projekt u Pszczyni bio je dio aktivnosti savjetovanja za razvoj karijere u školi i financirao ga je Odbor za obrazovanje Pszczyne. U Pawłowicama je projekt proveden u volonterskom obliku.

Rezultati i učinak

U okviru projekta koji je trajao od rujna do lipnja učenici_e završnih razreda osnovnih i srednjih škola sastajali su se u grupama. Učenici_e koji su bili primjetno lošiji_e u pohađanju nastave češće su i redovitije pohađali_e nastavu. Savjetodavni intervjui pokazali su da je to rezultat veće svjesnosti o dobrobitima završavanja osnovne škole. Učenici_e koji su postali svjesniji_e svojih prednosti i talenata više su sudjelovali_e u školskim aktivnostima jer su htjeli_e dovršiti školovanje.

Doprinos projekta prevenciji ranog napuštanja školovanja iz interseksionalne perspektive

Ciljana skupina su učenici_e s lošim ocjenama i učenici_e koji_e neredovito pohađaju nastavu. Većina tih učenika_ca dolazi iz najsiromašnijih dijelova grada i iz obitelji s problemima. Neki učenici_e imaju probleme u ponašanju. Zbog prethodnih iskustava u školi (loše ocjene, manjak samopouzdanja) kao i zbog osobnih problema, ti učenici_e spadaju u grupu s povećanim rizikom od odustajanja od školovanja.

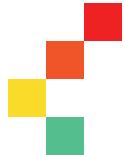
Tijekom intervjeta i nastave, tim savjetnika_ca za karijeru poticao je učenike_ce da sagledaju svoje sposobnosti i talente u širem smislu, ne samo kroz prizmu školskih ocjena. Zajedno su otkrili smisao u učenju i razvoju vlastitih jakih strana.

Prepreke i izazovi

Najveća poteškoća u provedbi projekta jest aktivnost unutar školske strukture. Broj ostalih izvannastavnih aktivnosti učenika_ca otežao je redovite sastanke.

Saznanja prikupljena tijekom provedbe i kako ih primijeniti na druge situacije

- učenici_e su uglavnom motivirani pohađati nastavu osjećajem samoregulacije (osjećajem kontrole nad vlastitim djelovanjem i njegovim posljedicama)
- učenici_e, koji_e su svjesni_e svojih sposobnosti, talenata ili imaju jasan cilj karijere (npr. zidar_ka, klesar_ka, frizer_ka), usprkos lošim rezultatima, teškoj životnoj situaciji, i sl. imaju veću želju za sudjelovanjem u školskom životu od onih koji_e ne znaju što bi zapravo htjeli_e učiti i isprobati
- prijava u budućnosti: rad metodologijom projekata i radionica, iskustveno učenje
- učitelji_ce se moraju fokusirati na prednosti učenika_ca i otkrivanje njihovih talenata umjesto na ocjene i pisane testove

Pročitaj i primjeni

Za učitelje_ice i mlade

Učitelji_ce pokreću raspravu s učenicima_ama o njihovim životnim ciljevima. Svaka je ideja napisana i izložena na vidljivom mjestu (npr. na ploči). Savjeti za moderiranje:

- obrazovni ciljevi, npr. matura
- međuljudski ciljevi, npr. pomirba s bliskom osobom, rad na točnosti
- profesionalni, ekonomski, financijski ciljevi, npr. pronašetak posla na praznicima
- zdravstveni ciljevi, tijelo, npr. gubitak težine
- hobiji / rekreativski ciljevi, npr. pobjeda na sportskom natjecanju
- čitanje i kulturni ciljevi, npr. posjet kazalištu jednom u semestru
- spiritualni ciljevi, npr. biti dobar hinduist_kinja

Zatim učitelji_ce dijele radne listove s pitanjima:

SLJEDEĆI TJEDAN ŽELIM:

1. ....
2. ....
3. ....

SLJEDEĆI MJESEC ŽELIM:

1. ....
2. ....
3. ....

SLJEDEĆE GODINE ŽELIM:

1. ....
2. ....
3. ....

U SLJEDEĆIH PET GODINA ŽELIM:

1. ....
2. ....
3. ....

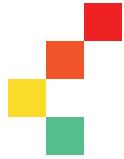
U SLJEDEĆIH DESET GODINA ŽELIM:

1. ....
2. ....
3. ....

Svaki_a učenik_ca zasebno ispunjava radni list. Nakon toga učitelj_ica postavlja sljedeća pitanja:

- Što vam je potrebno za postizanje tih ciljeva?
- Što možete naučiti u školi / od vaših kolega_ica / učitelja_ica kako biste to postigli_e?
- Imaju li ocjene učinak na vaše ciljeve?

Opcija: učitelj_ica može prije podjele radnih listova objasniti teoriju SMART („specifično, mjerljivo, ostvarivo, realistično i vremenski određeno“, eng. *Specific, Measurable, Achievable, Realistic and anchored within a Time Frame*).

Reference

Bacqué, M. & Biewener, C. (2013). L'empowerment, un nouveau vocabulaire pour parler de participation? [Osnaživanje, novi vokabular za razgovor o sudjelovanju?] Idées économiques et sociales, 173(3), 25-32. Dohvaćeno u prosincu 2020. s web-mjesta <https://doi.org/10.3917/idee.173.0025>

Flowers, N. (2009) (eds).). Compasito. Manual on Education Rights for Children. Dohvaćeno u prosincu 2020. s web-mjesta http://www.eycb.coe.int/compasito/chapter_0/3_int.html

Coll-Planas, G. & Solà-Morales, R. (2019). Guia per incorporar la interseccionalitat a les polítiques públiques [Vodič za primjenu intersekcionalnosti u javnim politikama]. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, dohvaćeno u prosincu 2020. s web-mjesta <http://igualtatsconnect.cat/wp-content/uploads/2019/06/Publicacion-Igualtats-Connectades.pdf>

Crenshaw, K. (2016). The urgency of intersectionality. [Video] dohvaćeno u prosincu 2020. s web-mjesta https://www.ted.com/talks/kimberle_crenshaw_the_urgency_of_intersectionality

Early School Leaving. European Commission. Education & Training. Policies. Dohvaće- no u prosincu 2020. s web-mjesta https://ec.europa.eu/education/policies/school/early-school-leaving_en

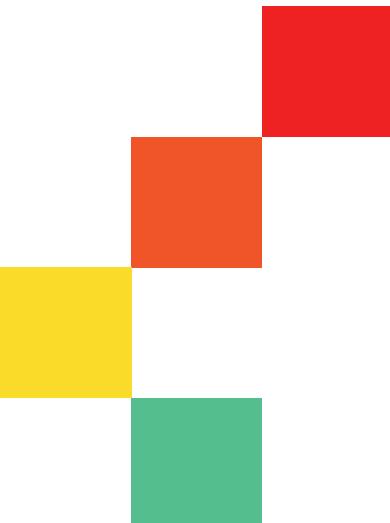
Fal-Dutra Santos, R (2019). Challenging patriarchy: gender equality and humanitarian principles [Blog], dohvaćeno u prosincu 2020. s web-mjesta <https://reliefweb.int/report/world/challenging-patriarchy-gender-equality-and-humanitarian-principles>

Hart R.A. (2008). Stepping Back from 'The Ladder': Reflections on a Model of Participatory Work with Children. U: Reid A., Jensen B.B., Nikel J., Simovska V. (eds) Participation and Learning. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6416-6_2

Hill Collins, P. (2002). Black Feminist Thought: Knowledge, consciousness and the Politics of Empowerment. London: Routledge.

Mencía, L. (2020). 5 mesures per evitar un augment de l'abandonament escolar des dels centres educatius [5 mjeru za sprečavanje povećanja napuštanja školovanja]. Dohvaćeno u prosincu 2020. s web-mjesta <https://obrimeducacio.cat/blog/5-mesures-evitar-augment-abandonament-escolar-prematur-centres-educatius>

Tarabini, A. (2015). Naming and blaming early school leavers: An analysis of educational policies, discourses and practices. U Antonia Kupfer (Ed.), Power and education: Contexts of oppression and enabling. New York: Palgrave MacMillan.

•••

Prakse projekta
Crossroads za
prevenciju ranog
napuštanja
školovanja iz
interseksionalne
perspektive